

Talouden tasapainotus- ohjelmakirja 2023-2027

Julkinen, taustoittava, selkeyttävä ja päivittyvä asiakirja.
Päivitetty 28.10.2024

Kuopion kaupungin talouden tasapainotusohjelmakirjaan on koottu taustatietoja sekä valmistelu- ja toimeenpanovaiheiden kokonaisuuksia. Sisällysluettelon kautta pääsee helposti haluamaansa kohtaan. Usein kysytyt kysymykset sekä aiheeseen liittyvät blogit selkeyttävät ja taustoittavat laajaa kokonaisuutta ja linkit tarjoavat lisätietoja asioista. Ohjelmakirja on julkinen, koko ajan päivittyvä, ladattava pdf-julkaisu.

Sisällysluettelo

1.	Talouden tasapainotusohjelman valmistelu.....	3
	Tiekartta	3
	Taustatietoja ja linkkejä	4
	Ohjausryhmä	7
	Pelisäännöt, viestintä ja linkkejä	8
	Työryhmät	9
	Valmistelun vaiheet ja linkkejä.....	11
	Kuntalais- ja henkilöstökyselyn tulokset.....	13
	Päätöksenteko, vaikutusten arviointi, viestintä ja osallisuus.....	15
	Kaupunginvaltuuston päätös talouden tasapainotusohjelmasta 20.5.2024	16
	Toimenpidekokonaisuus investoinnit ja palveluverkosto yhteensä 4,135 M€	16
	Toimenpidekokonaisuus palvelut, palveluprosessit ja hallinto yhteensä 14,841 M€.....	18
	Toimenpidekokonaisuus omaisuus ja konsernirakenne yhteensä 5,3 M€	19
	Henkilöstö 4,75 M€	20
2.	Talouden tasapainotusohjelman toteuttaminen	22
	Kaupungin talouden äkkijarrutus vuonna 2024	22
	Osavuosikatsaus 2/2024	23
	KOP kouluverkkomuutokset, esitys lautakunnalle 3.9.2024.....	24
	YT-neuvottelut.....	26
	Kuntalaistilaisuudet	28
	Vuosi 2025	29
	Vuosi 2026	30
	Vuosi 2027.....	31
3.	Usein kysytyt kysymykset.....	32
4.	Aiheesta kirjoitettuja blogeja.....	44
	Kaupunginjohtajan blogi 6.5.2024: Talouden tasapainotusohjelma	44
	Apulaiskaupunginjohtajan blogi 13.5.2024: Talouden tasapaino ja verkostopäätökset	46
	Kaupunginjohtajan blogi 15.5.2024: Huomioita talouden tasapainotusohjelman mittakaavoista ja lähtökohdista	48
	KH:n puheenjohtajan blogi 20.5.2024: Talouden tasapainotus etenee keskustelujen kautta kohti arvopohjaisia valintoja	50
	Hallintojohtajan blogi 3.6.2024: Talouden tasapainottaminen vaatii hyvää ja osaavaa hallintoa	54

1. Talouden tasapainotusohjelman valmistelu

Tavoitteena on tasapainoinen talous vuonna 2027, mikä vaatii yhteensä 35 M€ säästöt vuoteen 2027 mennessä. Säästöt eivät ole kertaluonteisia, vaan ne ovat **pysyviä** toimintakatetta alentavia tulojen lisäyksiä tai menojen vähennyksiä, rakenteellisia muutoksia palveluverkossa, palveluiden tuottamisessa, henkilöstössä ja omaisuudessa sekä konsernirakenteessa. Lisäksi investointitaso on jatkossa pienempi. Palveluiden tuottamisen kustannusten ja sisällön tulee vastata paremmin sitä rahamäärää, jonka mm. kuntalaisten verotus vuosittain tuo kaupungille. Pyrkimyksenä on, että vuoteen 2027 mennessä Kuopion kaupungin budjetti on pysyvästi 35 miljoonaa euroa pienempi.

Tiekartta

Taustatietoja ja linkkejä

Vuoden 2024 talousarvion valmistelun käynnistämistä varten kaupunki tilasi **Rahoituksen neuvontapalvelut Inspira Oy:ltä selvityksen** Kuopion kaupungin talouden tilannekuvasta 2023-2032. Selvityksen mukaan nykyinen menojen kasvuvauhti sekä raskas investointitaso ylittävät odotettavissa olevan verotulojen ja valtionosuuksien vuosittaisen kehityksen. Tämän arvioidaan johtavan tulevien vuosien aikana kaupungin velkamäärän nousuun ja jatkuvaa talouden alijäämäisyyttä. Ilman poikkeuksellisia ja kertaluontoisia eritä Kuopion talous olisi ollut alijäämäinen jo useamman vuoden ajan. Hankala suhdannetilanne, investoinnit, lainamäärä, Sote-uudistus (2023) ja TE-uudistus (2025) vaikuttavat tuleviin vuosiin. Lisäksi viime vuodet kuntataloutta vahvistaneet väliaikaiset rahoituserät poistuvat (mm. koronatuotet, sote-uudistuksen jälkeiset verohännät). Kuopion kaupungin talous on siis kehittynyt negatiivisesti jo pidemmän aikaa. Kuntalain tasapainovaatimuksen mukaan kaupungin talous on kriisiytymässä, mikäli tasapainottaviin toimenpiteisiin ei ryhdytä. Kuntalain tasapainovaatimus edellyttää 35 miljoonan euron taloudellisia vaikutuksia suunnittelukauden loppuun 2027 mennessä.

Kuopion taloudellinen tilanne –satunnaisista eristä puhdistettu tulos

Tuloslaskelma				Veronkorotus	5 079				
Kuopio	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Toimintakate 1000 €	-592 842	-604 980	-599 113	-620 123	-660 008	-689 551	-705 866	-762 832	-296 291
Verotulot yhteensä 1000 €	445 125	443 860	452 739	441 274	464 000	486 187	524 225	549 551	308 069
Valtionosuudet 1000 €	178 715	198 225	197 311	197 256	203 289	248 504	230 764	244 657	40 061
Rahoitustulot ja -menot netto 1000 €	6 582	6 689	6 585	13 178	9 205	12 082	11 977	13 136	4 825
Vuosikate 1000 €	37 580	43 794	57 522	31 585	16 486	57 222	61 099	44 512	56 665
Poistot 1000 €	51 924	53 399	48 339	48 135	54 646	47 831	48 775	48 965	54 252
Arvon alentumiset 1000 €									-180
Satunnaiset tulot 1000 €	270	5 181	0	13 284	92 867	9 213	0	0	0
Satunnaiset menot 1000 €	0	4 401	0	898	0	0	0	0	0
Tuloslaskelman tulos 1000 €	-14 074	-8 825	9 183	-4 164	54 707	18 604	12 325	-4 453	2 232
Poistoerojen muutos 1000 €	559	464	389	216	211	171	-145	-129	47
Varausten muutos 1000 €	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Rahastojen muutos 1000 €	0	0	0	0	0	402	0	0	0
Ali/ylijäämä 1000 €	-13 515	-8 361	9 572	-3 948	54 918	19 177	12 470	-4 324	2 279
Oikaistu tulos	-14 344	-9 605	9 183	-16 550	-38 160	4 312	7 536	-9 274	2 232
Kumulat. edellisen tilik. ja kuluvan tilikauden jäämät 1000 €	105 850	98 195	106 091	102 143	157 061	176 238	188 709	184 385	186 664
Kumulat. edellisen tilik. ja kuluvan tilikauden jäämät 1000 €									
OIKAISTU	105 850	96 245	105 428	88 878	50 718	55 030	62 566	53 292	55 524
Asukasluku	116 923	117 740	118 209	118 664	119 282	120 210	121 543	122 594	124 011
Verotettava tulo (laskennallisesti)	1 865 811	1 875 497	1 896 429	1 845 371	1 950 698	2 031 788	2 109 965	2 204 859	
Veroprosentti	20,53	20,53	20,50	20,50	20,50	20,75	20,75	20,75	8,11

Investoinnit

INVESTOINTILAJI (1000 €, NETTO)	Hyväksytty TA2024	2025	2026	2027	Yhteensä 2024- 2027
ICT	2 374	1 850	2 750	2 400	9 374
Maanhankinta	2 500	2 500	2 500	2 500	10 000
Koneet ja kalusto, kaikki	2 946	2 805	4 935	4 355	15 041
Muut	-600	-605	-520	-520	-2 245
Yhdyskuntarakentaminen	33 085	36 265	37 030	45 470	151 850
Kadut ja tontit, uudet alueet		8 900	9 050	20 900	38 850
Elinkeinoalueet		3 800	5 350	6 250	15 400
Katu- ja tieverkon saneeraus, sillat		13 600	7 400	7 050	28 050
Muut		1 610	1 110	1 110	
Liikuntapaikat		4 150	6 750	4 710	15 610
Ulkoilu-, virkistys- ja leikkipaikat		2 300	3 015	2 425	7 740
Puistot, yleiset alueet		1 905	4 355	3 025	9 285
Talonrakennus	39 930	39 410	46 560	38 610	164 510
Koulut	7 070				
Uudiskohteet		20 600	27 750	20 600	
Peruskorjauskohteet			100	4 400	
Päiväkodit	13 500				
Uudiskohteet		11 550	9 450	5 850	
Peruskorjauskohteet		500	3 000	500	
Hyvinvoinnin edistäminen	15 860				
Uudiskohteet					
Peruskorjauskohteet		260	260	1260	
Pienet peruskorjauskohteet	3500	6500	6000	6000	
YHTEENSÄ	80 235	82 225	93 255	92 815	348 530
Tavoitteesta n. 75 M€/vuosi		-7 225	-18 255	-17 815	-43 295

Taulukossa on esitelty investointitarpeet vuosina 2024-2027, jotka ovat keskimäärin 87 M€/vuodessa. Mikäli investointitaso pudotetaan pysyvästi 75 M€/vuosi, suunniteltuja investointeja tulee laskea yhteensä 43 M€:lla suunnitelmakaudella.

Kaupunginhallitus reagoi havaintoihin käynnistäen talouden tasapainottamistyön joulukuussa 2023. Talouden tasapainotustyön tavoitteena on saada Kuopion kaupungin talous tasapainoon vuoteen 2027 mennessä. Valmistelua varten kaupunki nimesi **ohjausryhmän**, johon kuuluvat kaupunginhallituksen jäsenet, valtuustoryhmien puheenjohtajat, kaupunginvaltuuston puheenjohtaja sekä kaupunginjohtajan johtoryhmä ja työn tueksi ovat **FCG:n** asiantuntijat.

Tasapainotustyön pohjaksi haastateltiin johtavat viranhaltijat ja luottamushenkilöt. Viranhaltijoiden **työryhmätyöskentely** alkoi neljän eri teeman kautta: Palveluverkko ja investoinnit, palveluiden tuottaminen, omaisuus ja konsernirakenne, henkilöstö.

Kuntalaisten ja henkilöstön kuulemiseksi järjestettiin kyselyt, joiden tulokset huomioitiin osana valmistelua.

Tasapainotusohjelma eteni kaupunginhallituksen päätöskäsittelyyn 6.5.2024 Kaupunginvaltuusto hyväksyi tietyin muutoksin lopullisen ohjelman 20.5.2024 periaatteena tulevien vuosien talouden tasapainottamiselle. Tämän jälkeen tasapainotustoimenpiteet etenevät vuoden 2025 talousarvioon ja kaupungin päätöksentekoprosessin mukaisesti toimitelmiin.

Tärkein kriteeri tasapainotuksen seurannassa on Kuopion kaupungin talouden kehittyminen toivottuun suuntaan. Mikäli tasapainotusohjelman seurannan yhteydessä osoittautuu, että päätetyt toimenpiteet ovat riittämättömiä talouden tasapainon saavuttamiseksi, keinovalikoimaa voidaan

laajentaa mm. veronkorotuksiin ja taloudellis-tuotannollisin perustein käynnistettäviin yhteistointaneuvotteluihin.

Linkkejä lisätietoihin. Linkit menevät Kuopion kaupungin verkkosivuille:

[Tilinpäätös 2023: Hyvinvointialueuudistuksen jälkeinen Kuopio jatkoï kasvuaan taloushaasteiden keskellä](#)

[FCG:n talous- ja toiminta-analyysiin](#)

[Kuopion kaupungin talouden tasapainotustyö käynnistyi](#)

[Kuopion kaupungin talouden tasapainotustyö jatkuu](#)

Ohjausryhmä

Talouden tasapainotustyön valmistelua varten kaupunki nimesi ohjausryhmän, johon kuuluvat kaupunginhallituksen jäsenet, valtuustoryhmien puheenjohtajat, kaupunginvaltuuston puheenjohtajisto sekä kaupunginjohtajan johtoryhmä ja työn tueksi ovat FCG:n asiantuntijat.

Kokoonpano

Kaupunginhallitus

Alexi Eskelinen pj./OHRYn pj.

Allu Koskinen 1. vpj.

Tiina Kaartinen 2. vpj.

Björn Cederberg

Miia Eskelinen-Fingerroos

Vuokko Hämäläinen

Kaisa Kantele

Hannu Kokki

Vesa Linnanmäki

Sallamaarit Markkanen

Pekka Niiranen

Valtuustoryhmien pj:t

Markku Rossi. Kesk.

Jukka Savolainen, Kok.

Jaakko Kosunen, SDP

Marja Berg, Vihr.

Soile Sirkka, VAS

Risto Pirinen, PS

Björn Cederberg, KD

Pekka Timonen, VL

Teemu Soini, LIIK

Kaupunginvaltuuston puheenjohtajisto

Marko Kilpi, pj.

Leila Savolainen 1. vpj.

Harri Auvinen 2. vpj.

Virkamiehet

Soile Lahti, kaupunginjohtaja

Pekka Vähäkangas, akj.

Jari Kyllönen, akj.

Sirpa Lätti-Hyvönen, strategiajohtaja

Tero Oinonen, hallintojohtaja

Kirsi Soininen, markkinointijohtaja

Marja-Leena Martikainen, talousjohtaja

Hannu Väänänen, toimitilajohtaja

Anu Tiikasalo, henkilöstöjohtaja

Jaana Kuuva, taloussuunnittelupäällikkö, OHRY:n sihteeri

Pelisäännöt, viestintä ja linkkejä

Talouden sopeutustavoitteeksi asetettiin tasapainoinen taloussuunnitelma ja pitkän tähtäimen talouden tasapaino niin, että Kuopio pystyy turvaamaan kaupungin kasvun ja kehityksen kannalta tärkeät investoinnit, jotka luovat vetovoimaa ja pitkän aikavälin elinvoimaa.

Ohjausryhmä on kokoontunut seitsemän kertaa valmisteluvaiheessa. Ohjausryhmä linjasi ensimmäisessä kokouksessaan tasapainotustyön **pelisäännöistä** seuraavasti:

- Sitoudutaan saavuttamaan asetettu euromääräinen tavoite. Jos joku esitys ei käy, tilalle pitää tuoda korvaavan taloudellisen vaikutuksen sisältävä ratkaisu. Toimenpiteiden taloudelliset vaikutusarviot pohjautuvat FCG:n ja talousyksikön tekemiin laskelmiin.
- Puhutaan asioista avoimesti ja rakentavasti ketään syylistämättä. Hyväksytään, että näkökulmia asioihin on monia. Ollaan avoimia uusille ideoille - maailma eikä Kuopio ole valmis.
- Kiellettyjä aiheita ei ole, mutta ei puhuta liitoskunnista - on vain yksi Kuopio, jossa erilaisia alueita. Liitoskuntien sijasta puhutaan esimerkiksi Kuopion maaseututaajamista.
- Kaikki materiaalit tulee toimittaa etukäteen ennen kokouksia perehdyttämistä varten.

Viestinnän tavoitteet

Periaatteena avoimuus, osallisuus ja vuorovaikutus, kriisitietoisuuden lisääminen, syvempi ymmärrys toimenpiteiden vaikuttavuudesta. Viestinnän tavoitteena on pitää kaupungin henkilöstö ja kuntalaiset ajan tasalla tasapainotustyön etenemisestä. Tavoitteena on vähentää avoimen viestinnän avulla henkilöstön ja kuntalaisten epätietoisuutta ja aiheeseen liittyviä mahdollisia huolia. Viestinnän sävynä on arkirealismi; sopeutustarve on vaativa, mutta ei mahdoton.

Viestinnällä herätetään kaupunkilaisten kriisitietoisuutta ja tavoitteena on saada aikaan syvempi ymmärrys toimenpiteiden vaikuttavuudesta. Tuodaan esille myös positiivisia asioita, vaikka talouden kuva on synkkä. Tavoitteena on viestiä ja luoda uskoa siitä, että tilanne käännetään päättävällä yhteisellä tekemisellä.

Vastuu: markkinointi. ja viestintäyksikkö

Kohderyhmät: Henkilöstö, kuntalaiset, sidosryhmät

Kanavat:

- työryhmän sisäinen viestintä: Teams, sähköposti,
- henkilöstö: KUHA-intranet, henkilöstön Facebook, sähköposti, erikseen sovittaessa tiedotustilaisuus
- kuntalaiset: kaupungin verkkosivut (kuopio.fi), kaupungin some-kanavat (X, Facebook)
- media, erikseen sovittaessa tiedotustilaisuus
- sidosryhmät: sähköposti

Linkkejä lisätietoihin. Linkit menevät Kuopion kaupungin verkkosivuille:

[Kuopion kaupungin talouden tasapainotustyö käynnistyi](#)

[Kuopion kaupungin talouden tasapainotustyö jatkuu](#)

Työryhmät

Kokoonpano

Palveluverkko, investoinnit

Jari Kyllönen
Silja Silvennoinen
Marika Savukoski
Hannu Väänänen
Lauri Lytsy
Pekka Vähäkangas
Jusa Ruotsalainen
Janne Hentunen
Ismo Heikkinen
Jaana Kuuva
Iiro Lyytinen
Katri Hiltunen
Ilkka Laine

Palveluprosessit/palvelutuotanto

Sirpa Lähti-Hyvönen
Janne Hentunen
Silja Silvennoinen
Marika Savukoski
Tero Oinonen
Jari Torvinen
Anne Simonen-Ruuskanen
Tanja Ahonen
Heini Piironen

Omaisuus/konsernirakenne

Soile Lahti
Jari Kyllönen
Hannu Väänänen
Marja-Leena Martikainen
Iiro Lyytinen

Henkilöstö

Anu Tiikasalo
Seija Pärnänen
Eemeli Ylinen
Anne Simonen-Ruuskanen
Pekka Savolainen
Ilkka Kokkonen (henk.ed.)
Sari Kinnunen (henk.ed.)
Marika Savukoski
Silja Silvennoinen
Sirpa Lähti-Hyvönen
Tarja Savolainen

Tehtävät

Työryhmät valmistelivat yhdessä FCG Oy:n asiantuntijoiden kanssa ohjausryhmälle ehdotukset strategisista, valtuustotasoisista linjauksista ja periaatteista, joiden perusteella viranhaltija- ja talousarviovalmistelu voitaisiin toteuttaa.

Päälinjausten lisäksi työryhmien tehtävänä oli koostaa konkreettisten toimenpiteiden valikoima, jotka toteuttamalla asetettuihin euromääräisiin tavoitteisiin on mahdollista päästä. Ohjausryhmä edellytti, että vaihtoehtoisia, konkreettisia toimenpiteitä on niin paljon, että valtuustolla on aikanaan mahdollisuus tehdä valintoja toimenpiteiden välillä.

Teematyöryhmien yhteenvedojen (linjaukset ja konkreettisten vaihtoehtojen valikoima) perusteella ohjausryhmä muodosti yhtenäisen esityksen hallitukselle ja valtuustolle.

Teemat

Palveluverkko, investoinnit

Koulut, päiväkodit, asukastilat, liikuntapaikat, kirjastot, hallinnon tilat, maankäytön ja kaavoituksen mahdollisuudet, käytöstä poistetut kiinteistöt ja kiinteistökehitys.

Palveluprosessit/palvelutuotanto

Palveluiden tuottamiseen liittyvät maksut ja taksat, vapaaehtoiset palvelut ja niiden taso, avustaminen, pakollisten palveluiden sisältö ja laatutaso, avustaminen, pakollisten palveluiden sisältö ja laatutaso, henkilöstöohjeistus ja -johtaminen, hankkeet, digitalisaatio, työllisyyden hoito.

Omaisuus/konsernirakenne

Inhouse-yhtiöiden tuottavuus ja palveluiden hinta, yhtiöjärjestelyt, tuottotavoitteiden asettaminen ja sopimustarkastelut.

Henkilöstö

Henkilöstö ja muiden keinojen vaikutukset henkilöstöön, henkilöstön johtaminen, henkilöstöohjeistus, pelinsäännöt, varahenkilöjärjestelyt, sairauspoissaolot.

Valmistelun vaiheet ja linkkejä

Tasapainotustyön käynnistymisvaiheessa mitään keinoa ei rajattu pois. Tasapainotustyön ohjausryhmän tavoitteena oli muodostaa esitys, johon voidaan sitoutua yli valtuustokauden: tasapainotustavoite ja velvoite sitoo myös tulevaa valtuustoa.

Tasapainotustyön pohjaksi haastateltiin johtavat viranhaltijat ja luottamushenkilöt. Haastattelujen perusteella tunnistettiin sopeutumisen ydinkysymykset, eli sellaiset isot teemat, joiden ympärille kaupungin pitkän tähtäimen toiminnan uudistuminen voi rakentua.

Ohjausryhmä on ohjannut virkavalmistelua. Valtuustoa on informoitu ohjausryhmän työskentelystä säännöllisesti: Valtuustolle järjestettiin kaksi erillistä infotilaisuutta. Työryhmien työn (kooste mahdollisista konkreettisista keinoista ja ehdotukset valtuustotasoisiksi linjauksiksi) valmistumisen jälkeen pidettiin valtuustoseminaari tasapainottavien keinojen kokonaisuuden arvioimiseksi. Loppuraportissa esitettiin kaupunginhallitukselle ja edelleen valtuustolle päätettäväksi teemaryhmittäin linjaukset, joiden pohjalta viranhaltijat voivat valmistella tuleviin talousarvioihin tasapainottamistoimenpiteet hallintosäännön mukaisesti.

Kaupunginvaltuuston yhteinen seminaari talouden tasapainotusohjelmasta järjestettiin 29.4.2024, jota ennen valtuustoryhmillä oli aineisto käytössä ryhmien kantojen muodostamiseksi. Viimeisessä ohjausryhmän kokouksessa 30.4.2024 käytiin läpi tavoitteet, joihin kaikki valtuustoryhmät voivat sitoutua ja asiat, joista ryhmät ovat eri mieltä. Ohjausryhmä määritteli teema- ja alateematasolla, mille tasolle euromääräiset tavoitteet asetetaan.

Ohjausryhmässä asetettiin sitova tavoite tasapainotustyölle, 35 miljoonaa euroa, ja keinot tavoitteiden saavuttamiseksi. Palveluverkon sopeutuksen euromäärä jäi valtuuston ratkaistavaksi ja ovat pitkän aikavälin suunnittelua jopa vuoteen 2030.

Taulukko talouden tasapainotusohjelman loppuraportista 2.5.2024

Yhteenvedo sopeutustoimenpiteiden talousvaikutuksista

Teemat	Heti	TA 2025	Sopeutuskauden aikana 2026-2027	Sopeutuskauden ulkopuolella	Yhteensä
Palveluverkko ja investoinnit	137 000	1 300 000	4 328 000	2 858 000	8 623 000
Palvelut, palveluprosessit ja hallinto	188 000	7 525 000	6 340 000	0	14 053 000
Omaisuus ja konsernirakenne	0	0	4 800 000	0	4 800 000
Henkilöstö	0	1 000 000	3 750 000	0	4 750 000
Toimenpiteet yhteensä	325 000	9 825 000	19 218 000	2 858 000	32 226 000

- Edellä esitettyjen toimenpiteiden lisäksi kaupunki saa kertaluontoisia omaisuuden myyntituloja ja mahdollisista yhtiöjärjestelyistä saatavia tuloja.
- Kertaluonteisia eriä (koulujen alaskirjaukset, kiinteistöjen myynnit, sote- ja pelastusasemien myynnit, purkukustannukset ja konserniyhtiöiden tasetarkastelut ym.) ei ole laskettu mukaan taloutta tasapainottaviin toimenpiteisiin.
- Yhdessä esitettyjen linjausten toteuttamisen kanssa asetettu tasapainotustavoite 35 M€ on mahdollista saavuttaa.
- Mikäli tasapainotusohjelman seurannan yhteydessä osoittautuu, että päätetyt toimenpiteet ovat riittämättömiä talouden tasapainon saavuttamiseksi, keinovalikoimaa voidaan laajentaa mm. veronkorotuksiin ja taloudellisuustuotannollisin perustein käynnistettäviin yhteistoimintaneuvotteluihin.**

Ohjausryhmä jäi erimieliseksi palveluverkkoa koskevista linjauksista sekä euromääräisen tavoitteen että sisällön osalta. Tältä osin tasapainotusohjelma etenee päätöksentekoon virkavalmistelun pohjalta seuraavilla teemoilla:

- Palveluverkko ja investoinnit
- Palvelut, palveluprosessit ja hallinto
- Omaisuus ja konsernirakenne
- Henkilöstö

Ohjausryhmä on varmistanut, että Kuopion kaupungilla on riittävä määrä riittävän vaikuttavia konkreettisia keinoja tavoitteiden toteuttamiseksi.

Kuopion kaupunginvaltuusto käsitteli 20.5.2024 kokouksessaan talouden tasapainotusohjelmaa ja äänesti yli 30 kertaa useasta muutosehdotuksesta ohjelmaan liittyen. Valtuusto päätti asettaa Kuopion talouden tasapainotuksen tavoitteeksi yhteensä 35 miljoonan euron taloudelliset vaikutukset suunnittelukauden loppuun vuoteen 2027 mennessä. Valtuusto päätti hyväksyä talouden tasapainotustyön linjaukset ja linjausten taloudelliset tavoitteet äänestystulosten mukaisin muutoksin.

Linkkejä lisätietoihin. Linkit menevät Kuopion kaupungin verkkosivuille:

[Kuopion kaupungin talouden tasapainotustyö etenee helmikuun lopussa osallistamisvaiheeseen](#)

[Kuopion kaupungin talouden tasapainotusohjelma valmistuu huhtikuun lopussa](#)

[Tavoitteena taloudellisesti tasapainoinen Kuopio - talouden tasapainotusohjelma on valmis päätöksentekoon](#)

[Talouden tasapainotusohjelman loppuraportti](#)

Kuntalais- ja henkilöstökyselyn tulokset

Kysely oli auki 27.2.–11.3.2024, jonka aikana kyselyyn saatiin 2430 vastausta. Tämä vastaa noin 2 % asukkaista. Suurin vastaajaryhmä (70 %) oli 31–60-vuotiaita työssäkäyviä kuopiolaisia, 20 % eläkeläisiä. Henkilöstökyselyyn vastasi 814 henkilöä (20 % koko henkilöstöstä), joista lähes puolet oli kasvun ja oppimisen palvelualueelta.

Kysely oli jaettu kolmeen teemaan ja lisäksi henkilöstölle oli oma kysymys. Teemat myötäilivät konsulttien aiemmin tekemän analyysin sekä viranhaltijoista ja henkilöstön edustajista koottujen työryhmien työstämiä aiheita:

- palveluverkko (tasapainotustavoite 10–12 miljoonaa euroa),
- palveluiden tuottaminen (tasapainotustavoite 5–8 miljoonaa euroa),
- omistaminen ja omistajaohjaus (tasapainotustavoite 4–7 miljoonaa euroa).

Peruspalvelut nähtiin tärkeänä painopisteenä

Kuntalaiset ja kaupungin henkilöstö painottivat peruspalveluita investoinneista kysyttäessä. 70 % kuntalaisista ja 91 % henkilöstöstä näkevät peruspalveluinvestoinnit tulevaisuuden painopisteenä mieluummin kuin vetovoimainvestoinnit.

Kaupungin tilojen tilankäyttöä voidaan tehostaa

Kuntalaiset (39 %) ja henkilöstö (48 %) näkivät mahdolliseksi kiinteistöjen myynnin ja/tai purkamisen. Lisäksi vastaajat korostivat tilojen muunneltavuutta uusia käyttötarkoituksia varten sekä toimintojen yhdistämistä samoihin tiloihin.

Koulu- ja päiväkotiverkosto jakoi mielipiteitä

Tasavertainen palveluverkko tarkoittaa, että esimerkiksi lapsille suunnattuja palveluita on siellä, missä lapsia on eniten. Lapsimäärä on huomattavasti suurempi ja kasvussa keskustaajamassa ja vähenee keskusta-alueen ulkopuolella.

46 % kuntalaisista ja 48 % henkilöstöstä ovat valmiita tiivistämään palveluverkostoa kokoamalla palvelut suurimpiin taajamiin ja tekemällä kuntien välistä yhteistyötä maaseudulla.

45 % kuntalaista ja 47 % henkilöstöstä ovat valmiina korottamaan kunnallisveroa niin, että kouluverkosto sekä palvelun laatu säilyvät ennallaan.

8 % kuntalaisista ja 5 % henkilöstöstä tasapainottaisi heikentämällä opetuksen ja varhaiskasvatuksen laatua, mutta säilyttämällä palveluverkoston entisellään.

Liikunta- ja ulkoilumahdollisuuksien tärkeys korostui

Kunta tuottaa pakollisia, lakisääteisiä palveluita ja vapaaehtoisesti valitsemiaan palveluita.

Kuntalaiset ja henkilöstö arvostivat vapaaehtoisista palveluista eniten ulkoilureittien ja ulkoliikuntapaikkojen ylläpitoa ja kunnostusta sekä uimahalleja ja kuntosaleja. Tärkeänä pidettiin myös koulujen iltapäiväkerhotoimintaa, kansalaisopiston toimintaa, leikkipuistoja ja avointa varhaiskasvatusta.

Lakisääteisistä palveluista tärkeänä pidettiin koulujen maltillisia ryhmäkokoja sekä jalankulku- ja pyöräilyväylien ja katujen laadukasta kunnossapitoa.

Käyttömaksuja ja veroja ollaan valmiita korottamaan palveluiden säilyttämiseksi

Kuntalaiset olivat myös valmiina maksamaan itse enemmän käyttämistään palveluista eli maksamaan lisää asiakasmaksuja. Vaihtoehtoisesti kuntalaiset näkivät veronkorotukset mahdollisena palveluiden ylläpitämiseksi. Palveluiden määrää tai laatua oli valmis alentamaan talouden kuntoon saamiseksi alle 20 % vastaajista.

Kaupungin omistamien yhtiöiden myynti jakoi mielipiteitä

Kyselyssä tiedusteltiin, ovatko kuntalaiset ja henkilöstö valmiita myymään kaupungin omistuksia yhtiöissä talouden tasapainottamiseksi. 41 % vastaajista oli valmiita myymään omistuksia, noin kolmannes ei halunnut luopua omistuksista ja vajaa kolmannes ei osannut sanoa mielipidettään.

Veronnosto vai palveluissa säästäminen?

26 % säästäisi ensisijaisesti palveluista, niiden laadussa ja verkoston laajuudessa. 49 % kuntalaisista olisivat valmiita säästämään palveluista, mutta korottamaan myös vähän verotusta. 25 % korottaisi mielellään veroja koskematta palveluiden laatuun.

Investoinnit nousivat avointen vastausten säästökeinoissa kummankin vastaajaryhmän kärkeen

Avoimissa vastauksissa kuntalaiset antoivat ideoita säästökeinoihin ja lisätulojen saamiseksi. Useimmin vastauksissa mainittiin hallinnon ja organisaation tehostaminen, investointitaso sekä henkilöstö. Kaupungin henkilöstön vastauksissa korostuivat investointitaso, tilankäytön tehokkuus ja kaupungin omistaminen yhtiöiden tarkastelu.

Linkki lisätietoihin. Linkki menee Kuopion kaupungin verkkosivuille:

[Kuntalaiskyselyn tulokset koottuna](#)

Päätöksenteko, vaikutusten arviointi, viestintä ja osallisuus

Esitys tasapainotusohjelmaksi on luonteeltaan strateginen periaatepäätös, jossa määritellään sekä euromääräiset tavoitteet että jatkovalmistelun periaatteet, kriteerit ja reunaehdot, joihin kaupungin päätöksentekijät ja valmistelijat voivat sitoutua pitkällä tähtäimellä.

Ohjausryhmä on ohjannut virkavalmistelua. Loppuraportissa esitettiin hallitukselle ja edelleen valtuustolle päätettäväksi teemaryhmittäin linjaukset, joiden pohjalta viranhaltijat voivat valmistella tuleviin talousarvioihin tasapainottamistoimenpiteet hallintosäännön mukaisesti. Palveluverkoston osalta ohjausryhmä jäi erimieliseksi.

Valtuusto päätti linjauksista ja (euromääräisistä) tavoitteista 20.5.2024. Valtuusto sitoutuu talouden tasapainottamiseen yli ajan ts. seuraava valtuusto jatkaa ko. linjausten ja tavoitteiden mukaisesti tasapainotustyötä.

Lautakunnat ja valtuusto(t) päättävät (hallintosäännön mukaisin päätäntävaltuuksin) yksittäisistä toimenpiteistä tulevien talousarvioiden valmistelun yhteydessä, yleisten linjausten ja tavoitteiden mukaisesti.

Poikkihallinnollisella työryhmätyöskentelyllä pyrittiin varmistamaan, että linjausten ja tavoitteiden edellyttämät keinot ovat toteutettavissa ja lainsäädännön näkökulmasta mahdollisia, ja että ne eivät ole ristiriidassa toimialueiden välillä.

Työryhmissä arvioitiin toimenpiteistä johtuvia henkilöstövaikutuksia sekä euromääräisiä vaikutuksia. Vaikutuksia kuntalaisten kokemaan palveluun ja/tai palvelulaatuun arvioitiin teemaryhmittäin yleisellä tasolla.

Kuntalaisten ja henkilöstön kuulemiseksi järjestettiin kyselyt, joiden tulokset huomioitiin osana valmistelua.

Varsinainen vaikutusten ennakoarviointi tehdään osana jatkovalmistelua siinä vaiheessa, kun yksittäiset toimenpiteet valmistellaan täytäntöönpantavaksi. Samalla kuntalaisilla on mahdollisuus osallistua ja tulla kuulluksi päätöksenteossa.

Talouden tasapainotusohjelman toteutusvaiheessa osallisuus on olennaisessa asemassa päätöksiä tehtäessä. Osallisuudelle on oltava erilaisia keinoja, jotta kaikki voivat jotain kautta saada ajatuksensa kuuluville. Kyselyistä, palautteista ja avoimista keskustelutilaisuuksista tiedotamme eri kohderyhmille.

Linkki lisätietoihin. Linkki menee Kuopion kaupungin verkkosivuille:

[Kuntalaisten osallistuminen](#)

Kaupunginvaltuuston päätös talouden tasapainotusohjelmasta 20.5.2024

Kaupunginvaltuusto

1. asettaa Kuopion talouden tasapainotuksen tavoitteeksi yhteensä 35 miljoonan euron taloudelliset vaikutukset suunnittelukauden loppuun vuoteen 2027 mennessä
2. hyväksyy oheiset talouden tasapainotustyön linjaukset ja linjausten taloudelliset tavoitteet
3. merkitsee talouden tasapainottamisen loppuraportin tiedokseen

Tavoitteena on tasapainoinen talous vuonna 2027, mikä vaatii yhteensä 35 M€ säästöt vuoteen 2027 mennessä. Säästöt eivät ole kertaluonteisia, vaan ne ovat **pysyviä** toimintakatetta alentavia tulojen lisäyksiä tai menojen vähennyksiä, rakenteellisia muutoksia palveluverkossa, palveluiden tuottamisessa, henkilöstössä ja omaisuudessa sekä konsernirakenteessa. Lisäksi investointitaso on jatkossa pienempi. Palveluiden tuottamisen kustannusten ja sisällön tulee vastata paremmin sitä rahamäärää, jonka mm. kuntalaisten verotus vuosittain tuo kaupungille. Pyrkimyksenä on, että vuoteen 2027 mennessä Kuopion kaupungin budjetti on pysyvästi 35 miljoonaa euroa pienempi.

Toimenpidekokonaisuus investoinnit ja palveluverkosto yhteensä 4,135 M€

Investoinnit, 0,63 M€

- Taloussuunnittelukaudelle asetetaan investointiputki, jonka sisällä valitut investoinnit voidaan toteuttaa. Tavoitteena on alentaa neljän vuoden taloussuunnittelukauden aikana (2025-2028) investointitaso 300 miljoonaan euroon, joka tarkoittaa keskimäärin 75 miljoonaa euroa/vuosi.
- Jokaiselle investointihankkeelle tulee esittää kustannushyötyanalyysi, josta on käytävä ilmi investoinnin konkreettiset tuottavuutta lisäävät elementit ja niiden euro- ja henkilötötyvuosimääräiset vaikutukset. Kustannushyötyanalyysissä on esitettävä, mitkä palvelut ja/tai kiinteistöt investointi korvaa ja mitä käytöstä poistuvilla tapahtuu. Päällekkäisistä ja rinnakkaisista investoinneista pääsääntöisesti pidättäydytään.

- Investointihankkeet priorisoidaan kustannushyötyanalyysin perusteella. Eniten kustannuksia säästävät / tuloja lisäävät / tuottavuutta parantavat hankkeet ovat ensisijaisia. Mikäli investointiputkessa on tilaa, voidaan toteuttaa käyttötalouden nettokustannuksia lisääviä hankkeita (joilla on mahdollisesti vetovoimaa, houkuttelevuutta, kilpailukykyä tms. aineettomia hyötyjä lisääviä vaikutuksia).
- Investointien toteutuksessa on kartoitettava yhteistyömahdollisuuksia yritysten, pääomasijoittajien yms. kanssa.

Palveluverkko, varhaiskasvatus; 1,3 M€

Uudet, terveet, turvalliset ja nykymuotoiseen kasvatukseen ja opetukseen suunnitellut toiminnalliset tilat parantavat kasvatuksen ja opetuksen laatua. On erityisen tärkeää, että kasvatus ja opetus noudattavat samoja periaatteita ja näyttäytyvät lapselle eheänä kasvun- ja opinpolkuna. Varhaiskasvatuksen käyttöasteen nostamisella ja tarjoamalla varhaiskasvatuspalvelut lähipalveluna vaikutetaan tuleviin investointitarpeisiin.

- Uusia palvelukiinteistöjä toteutettaessa pyritään siihen, että koulu ja päiväkoti sijaitsevat yhtenäisessä palvelukeskuksessa.
- Uudet ja peruskorjattavat päiväkodit ovat kooltaan 6-10 ryhmäisiä kaupunkialueella ja vähintään 2-3 ryhmäisiä maaseutualueella.
- Varhaiskasvatuksen toiminta siirretään pienistä, 1-2 ryhmäisistä ja huonokuntoisista yksiköistä suurempiin, terveellisiin ja turvallisiin yksiköihin.
- Palveluverkkosuunnittelussa huomioidaan myös saavutettavuus sekä yhdyskunta- ja liikennejärjestelmäsuunnittelun näkökulmat (mm. asiointiliikenteen yleisimmät suunnat sekä yksiköiden saavutettavuus jalan tai joukkoliikenteellä). Varhaiskasvatuksen palveluverkossa huomioidaan vaikutukset huoltajien työssäkäyntiin ja yritystoiminnan harjoittamisen mahdollisuuksiin. (Äänestys 5)

Palveluverkko, perusopetus; 2,2 M€

- Keskitetään maaseudun palvelut suurimpiin taajamiin sekä elinvoimaisimpiin kyläkeskuksiin ja vahvistetaan maaseutualueiden keskustaajamien ja kehittyvien kyläkeskusten elinvoimaa sekä opetuksen laatua.
- Valtuuston päätettäväksi valmistellaan kaupunkitasoinen perusopetuksen palveluverkkoselvitys. Tässä yhteydessä arvioidaan myös aiemmin päätetty keskisen kaupunkialueen yläkouluselvitys. (Äänestys 6)
- Tiivistetään yhteistä verkostosuunnittelua naapurikuntien kanssa.
- Mikäli koulujen oppilasmäärät alittavat valtuuston asettamat raja-arvot, käynnistetään jatkossa säännönmukaisesti lakkauttamisprosessi:
 - 1-6 koulujen tulee olla vähintään yksisarjaisia kaupunkialueella (yksi sarja tarkoittaa 23 oppilasta/ vuositaso)
 - 1-6 koulujen tulee olla vähintään 3-opettajaisia muualla
 - Luokkien 7-9 osalta opetus toteutetaan pääsääntöisesti vähintään 2-sarjaisissa kouluissa, kuitenkin huomioiden verkoston saavutettavuus ja kohtuulliset koulumatkat (yksi sarja tarkoittaa 23 oppilasta/vuositaso).

Hyvinvoinnin edistämisen palvelualueen palveluverkko

- Asukastoiminnan tilat: Mikäli kyseisistä rakennuksista, joissa asukastilat sijaitsevat, luovutaan, asukastoimintaa toteutetaan muissa kaupungin omistamissa tiloissa, esimerkiksi kirjastoissa sekä yhteistyössä eri toimijoiden kanssa. Korvaavia uusia tiloja ei järjestetä.
- Palvelukeskusten liikuntatilat: Mikäli Pohjois-Savon hyvinvointialue luopuu jostakin Kuopion alueella sijaitsevasta palvelukeskuksesta, niin korvaavia uusia liikuntatiloja niissä sijaitseville liikuntatiloille ei järjestetä.
- Kirjastopalvelut: Keskeisen kaupunkialueen lähikirjastoverkkoa mukaan lukien Kurkimäen lähikirjasto tarkastellaan alueiden kehittämisen yhteydessä.

Toimenpidekokonaisuus palvelut, palveluprosessit ja hallinto yhteensä 14,841 M€

Avustukset; 0,87 M€

- Parannetaan avustusten vaikuttavuutta ja kehitetään avustusprosessia.
- Leikataan avustustasoa asteittain vuosina 2025-2027.
- Kehitetään kaupunkitasoisesti osallisuusmalleja ja lähidemokratiaa. Kehitystyössä huomioidaan alueiden erilaisuus ja erilaiset tarpeet säilyttämällä pitäjäraadit sekä kehittämällä niiden toimintaa.

Palvelutaso; 1,826 M€

- Supistetaan ja/tai lakkautetaan täydentäviä ei-lakisääteisiä palveluja, kun niiden merkitys vähentynyt lainsäädännön muuttuessa, kysyntä on vähäistä tai palvelun käyttäjämäärä pieni.
- Pudotetaan kunnossapidon palvelujen laatutasoa, kuitenkin niin, että pidemmällä aikajännteellä laatu pyritään turvaamaan palveluprosesseja kehittämällä ja tuottavuutta parantamalla.
- Supistetaan päiväkotien aukioloaikoja.
- Tehostetaan kulttuurilaitosten palveluja toiminnallisesti vaarantamatta myyntitulojen kasvua.

Palvelujen järjestäminen ja hankinnat; 6,058 M€

- Arvioidaan palvelujen tuottamistapoja ja siirretään palveluja omaksi tuotannoksi tai vastaavasti ostopalveluksi, mikäli se on taloudellisesti kannattavampaa. Kehitetään palvelujen kustannuslaskentaa vertailun tueksi.
- Luovutaan sopimuskauden päättyessä perusopetuksen kannalta tarpeettomista kiinteistä palvelusopimuksista ja hankitaan palveluja tarpeen mukaan.
- Lisätään ICT-palvelujen, laitehankintojen ja tietoliikennekustannusten kustannustehokkuutta.
- Parannetaan sidosyksikköhankintojen tuottavuutta yhteistyössä sidosyksiköiden kanssa. Viedään tuottavuustavoitteet palvelusopimuksiin.
- Kunnallistekniikan rakentamishankkeiden suunnittelu-toteutusprosessi sekä tilaajan ja tuottajan roolit uudistetaan suoraviivaisemmaksi ja tehokkaammaksi kokonaisuudeksi.
- Kehitetään kaupungin hankintaosaamista ja päivitetään hankintaohjelma, jolla tavoitellaan hankintojen ja hankintaprosessien kustannustason tehostamista. (Sallamaarit Markkasen yksimielinen muutosehdotus)

Hallinto ja organisointi; 3,84 M€

- Tehostetaan varhaiskasvatuksen hallintoa ja nostetaan palvelujen käyttöastetta.
- Tarkistetaan koulujen budjettikertoimet ja uudistetaan budjetointijärjestelmä. Budjettiker-
toimien tarkistaminen ei voi johtaa luokkakokojen kasvuun.
- Valmistellaan ja päätetään toimenpiteistä työmarkkinatuen kuntaosuuden pienentä-
miseksi.
- Kehitetään keskitettyjä hallinnon tukipalveluja ja prosesseja.
- Vähennetään kansainvälisen toiminnan ja edustus- ja vieraanvaraisuuskuluja Kuopio250 -
juhluvuoden jälkeen.
- Arvioidaan ja uudistetaan operatiivinen ja poliittinen johtamisjärjestelmä.

Tulot ja palvelumaksut; 2,25 M€

- Kasvatetaan kulttuuri- ja liikuntapalvelujen tulotavoitetta sekä asiakasmäärää kasvattaen
että maksuja korottaen.
- Asetetaan tuottotavoite hanketoiminnalle.
- Vahvistetaan kaupungin verotulokehitystä ja veropohjaa kaupungin työpaikkakasvuun pe-
rustuvalla, kasvua ja elinvoimaa vahvistavalla Elinvoima ja kasvava Kuopio –ohjelman toi-
menpitein.
- Tehostetaan kaupungin metsäomaisuuden myyntiä. Sovittu hankintamäärä jaksotetaan 5
vuoden ajalle, jolloin kyseisenä aikana teemme puunmyyntiä 200.000 kiintokuutiota.
- Tehostetaan kaupungin omistamien tilojen vuokrausta ulkopuolisille tapahtumajärjestä-
jille.

Toimenpidekokonaisuus omaisuus ja konsernirakenne yhteensä 5,3 M€

Omaisuus ja konsernirakenne, operatiiviset toimenpiteet; 2,05 M€

- Luovutaan tehokkaasti palvelutuotannolle tarpeettomista tiloista. Tämä vähentää ylläpi-
tokustannuksia, korjausvelkaa ja vuokrariskiä. Aloitetaan toimenpiteet heti tunnistetuissa
kiinteistöissä.
- Puretaan rakennuksia tehokkaammin.
- Mikäli kaupunki tarvitsee palvelutuotantoonsa kiinteistön tontin.
- Rakennus ei kunnon tai sijainnin puolesta sovellu myytäväksi tai muutoin eteenpäin luovu-
tettavaksi.
- Selvitetään kiinteistökehityksen organisointivaihtoehdot.
- Kaupunki ei tulevaisuudessa toimi hyvinvointialueen kiinteistöinvestorina.
- Viedään erityisesti inhouse-yhtiöiden palvelusopimuksiin tuottavuus- ja tehokkuusvaati-
mukset.
- Tarkastellaan inhouse-yhtiöiden tarjoamien palvelujen vaihtoehtoisia tuotantotapoja.
- Tehdään konserniyhtiöiden tasetarkastelu ja kotiutetaan mahdolliset yhtiön käyttöpää-
oma- ja investointitarpeen ylittävät jakokelpoiset pääomat.
- Luovutaan tappiota tuottavista omaisuuseristä (sijoitukset).

Omaisuus ja konsernirakenne, operatiiviset järjestelyt; 0,75 M€

- Kiinteistö Oy Kuopion Koulutilat – yhtiö puretaan kaupungin taseeseen

- Yhtiöllä on kiinteäkorkoisia lainoja, joiden osalta järjestely vaatii neuvottelua Kuntarahoituksen kanssa
- Tehdään tarkistukset konsernirahoituksen hinnoitteluun
 - Lainojen korkojen ja takausprovisioiden tarkastus sopimukset ja yleinen korkotaso huomioiden.
 - Uusia provisiottomia takauksia ei myönnetä.

Omaisuus ja konsernirakenne, strategiset toimenpiteet; 2,5 M€

- Yhtiöille, joiden liikevaihto muodostuu markkinoilla (=ei omistajalta), asetetaan tuloutustavoite. Tuloutustavoitteen tarkastaminen/asettaminen kohdentuu seuraaviin yhtiöihin ja siinä huomioidaan toimialakohtainen regulaatio (energia, vesi, asuminen)
 - Kuopion Energia, Kuopion Vesi, Niiralan Kulma, Kuopion Pysäköinti

Omaisuus ja konsernirakenne, strategiset järjestelyt

- Kuopion Pysäköinti Oy:n osalta selvitetään mahdollisuus keventää tasetta myymällä Kauppakeskus Apaja.
- Selvitetään edellytykset Kuopion Opiskelija-asunnot Oy:n ja Niiralan Kulma Oy:n yhdistymiselle.
- Sidosyksikköyhtiöiden osalta strategiset järjestelyt käsitellään omistajapoliittisissa linjauksissa 2024. Lähtökohtaisesti:
 - Säilytetään vähintään 10 % omistuksen keskeisimmissä sidosyksiköissä.
 - Omistusta voidaan keventää yhtiöissä, joissa asiakkuuden suhteellinen osuus on pienempi kuin omistusosuus, kun keventäminen on taloudellisesti järkevää.

Henkilöstö 4,75 M€

- Käynnistetään toimenpiteet työssäolopäivien lisäämiseksi ja sairauspoissaolojen vähentämiseksi.
- Käynnistetään neuvottelut paikallisten ratkaisujen muutoksista kuten ylimääräisestä lomaviikosta luopumisesta ja omaehtoisen opiskelun tukemisen kriteereistä.
- Tarkastellaan työterveyshuollon sopimuksen sisältö.
- Asetetaan tavoite työkyvyttömyyseläkevakuutusmaksujen alentamisesta – tavoite työkyvyttömyysmaksuprosentiksi 1,16 %.
- Investoidaan ennakoivan henkilöstösuunnittelun työkaluun, joka edesauttaa palvelutarpeeseen perustuvan henkilöstöresurssin suunnittelussa
- Varmistetaan, että kaupungilla on käytössään sopiva määrä palvelujensa tuottamiseen tarvittavaa osaamista
- Tehostetaan tuleville vuosille tarvittavan henkilöstöresurssin arviointia (tiedolla johtaminen)
- Kohdennetaan henkilöstöresurssit palvelutarpeen mukaan / sisäinen liikkuvuus.
- Käynnistetään henkilöstöohjeiden tarkistaminen sekä paikallisten sopimusten tarkastelu ja uudelleen arviointi.

Toimenpidekokonaisuudesta työssäolopäivien lisääminen 1,5 milj. euroa, henkilöstösuunnittelun tehostaminen 1,0 milj. euroa, henkilöstöohjeiden tarkistamisen vaikutus 2,25 milj. euroa, yhteensä 4,75 milj. euroa.

Linkkejä lisätietoihin. Linkit menevät Kuopion kaupungin verkkosivuille:

[Kuopion kaupunginvaltuuston päätöstiedote 20.5.2024](#)

Tasapainotusohjelmaan ja esitettyihin linjauksiin voi tutustua kokouslistan liitteessä: <https://kuopio.oncloudos.com/cgi/DREQUEST.PHP?page=meetingitem&id=2024299-3>

Kaupunginvaltuusto käsitteli talouden tasapainotusohjelman ja äänesti yli 30 kertaa useasta muutosehdotuksesta ohjelmaan liittyen. Äänestystulokset ovat luettavissa kokouspöytäkirjasta: [Dynasty tietopalvelu : Kuopion kaupunki \(oncloudos.com\)](#)

2. Talouden tasapainotusohjelman toteuttaminen

Kaupungin talouden äkkijarrutus vuonna 2024

Kuopion kaupunginhallitus keskusteli 17.6. kokouksessaan kuluvaan vuoden taloustilanteesta. **Ensimmäinen osavuosikatsaus** osoitti huolestuttavasti, että alijäämä kasvaa edelleen. Kuopion kaupungin on nopeasti päästävä talousarvion mukaiselle tasolle tämän vuoden toiminnassaan.

Alijäämää olisi kertymässä yhteensä -24,6 M€. Samanaikaisesti valmistelussa ja päätöksenteossa ovat olleet talouden tasapainotusohjelman linjaukset, joiden tavoitteena on saada kaupungin talous tasapainoon vuoteen 2027 mennessä. Tasapainotavoite on karkaamassa yhä kauemmas, mikäli kuluvaan vuoden alijäämä kasvaa. Tästä syystä on välttämätöntä, että kaupunki käynnistää välittömästi toimenpiteitä, joilla vakautetaan talouskehitys vuoden 2024 alkuperäisen talousarvion mukaiseksi.

”Meidän on tehtävä välitön äkkijarrutus kaupungin talouteen. Säästöt eivät tule olemaan helppoja ratkaisuja – jo valmiiksi tiiviistä budjetista on vaikea kiristää”, kertoo kaupunginjohtaja Soile Lahti.

Taloustilannetta lähdetään oikaisemaan seuraavilla toimenpiteillä:

- Elinvoima- ja konsernipalveluissa tehdään henkilöjärjestelyjä ja pyritään siirtymään kokonaan sähköisen kokousmateriaalin käyttöön. Vaikutus 324.000 €.
- Yleishallinnossa pienennetään avustuksia ja ICT-kehittämishankkeita, vähennetään keskitettyä henkilöstökoulutusta ja pienennetään hankerahoitusta mm. jättämällä avaamatta tiettyjä hankehakuja. Vaikutus 487.000 €.
- Kaupunkiympäristön palvelualueella palvelujen ostoja ja henkilöstömenoja karsimalla ja satamamaksuja kasvattamalla pystytään parantamaan toimintakatetta 650.000 €:lla.
- Hyvinvoinnin edistämisen palvelualueella pidättäydytään osin käyttötaloushankinnoista ja markkinoinnista, tehdään henkilöjärjestelyjä sekä harkitaan tarkemmin matkustus- ja koulutusesityksiä. Vaikutus 324.000 €.
- Kasvun ja oppimisen palvelualueella 12 päiväkodin pilottihankkeena toteutetaan henkilöstörakenteen uudistaminen, lykätään päiväkodin johtajarekrytointia, käynnistetään ope- tuksen ICT-palveluissa kustannuksia alentavia toimia, hankkeita ei käynnistetä (jos vaaditaan omarahoitusosuutta) ja sijaisten käyttöä tiukennetaan. Matkustus- ja koulutusesitykset harkitaan kriittisesti. Vaikutus 973.000 €.
- Tilapalvelut siirtää tai poistaa korjausohjelmasta töitä 1,5 M€:lla.
- Koko kaupungin tasolla henkilöstöä kehoitetaan pitämään palkattomia vapaita tai vaihtamaan lomarahoja vapaaksi. Henkilöstöpalvelu on arvioinut, että näillä toimilla voidaan kulu- vana vuonna säästää henkilöstömenoista 968.000 €.
- Kaupungin rahoituskustannuksia pienennetään korkojohdannaissopimuksin. Konsernitilin uudet sopimusehdot kasvattavat korkotuloja. Vaikutus 638.000 €.

Koko kaupungin tasolla edellä selostettujen toimien vaikutus pienentää alijäämää yhteensä n. 5,9 M€, jolloin tavoite pysyä kuluvaan vuoden alkuperäisessä talousarviossa on mahdollista saavuttaa. Palvelualueilla on lisäksi valmius karsia investointihankkeita ja niiden suunnittelua n. 1,5 milj. eurolla.

Linkki lisätietoihin. Linkki menee Kuopion kaupungin verkkosivuille:

[Kaupungin talouteen äkkijarrutus – pikaisilla toimenpiteillä tavoitteena säästää lähes 6 M€](#)

Osavuositarkastus 2/2024

Kuopion kaupungin tilinpäätössuunnitelmien mukaan kuluva vuosi tulee olemaan -24,0 M€ alijäämäinen. Kaupunginhallitus päätti kesäkuussa pikaisista säästötoimenpiteistä, joilla kuluvan vuoden menoja saataisiin kuriin. Tällä hetkellä arvioidaan, että niiden avulla saavutetaan n. 4,7 M€:n vaikutus, tavoite oli 5,9 M€. Nopeilla kertaluontoisilla säästötoimilla on pystytty patoamaan alijäämää, joka olisi muuten kasvanut nykyistäkin suuremmaksi, mutta toimet ovat kertaluonteisia.

Suurimmat ylitykset budjetissa ovat olleet Kasvun ja oppimisen palvelualueella perusopetuksessa ja varhaiskasvatuksessa. Koulujen ja päiväkotien sekä niiden henkilöstön merkitys on valtava kaupungin taloudessa – lähes 70 % koko budjetista.

Taloustilannetta heikentää entisestään se, että tuloja ei kerry riittävästi investointimenojen katteeksi. Myös kaupungin pitkäaikaisten lainojen määrä nousee yli 0,5 M€. Talouskehitystä tänä vuonna heikentävät mm. valtionosuuksien heikentyminen, rakennusalan suhdanteesta johtuva tulojen väheneminen sekä heikko työllisyyskehitys.

Kuopion kaupungin henkilöstölle on suositeltu vapaaehtoisten palkattomien vapaiden pitämistä. Näiden määrä voi vielä loppuvuonna kasvaa ja hieman parantaa talouden tilannetta. Säästöjä henkilöstömenoissa on pystytty toteuttamaan n. 0,85 M€ ja niitä haetaan yhä lisää. Myös henkilöstötyövuosien määrää on saatu vähennettyä vuoden takaiseen verrattuna. Kansallisten palkkatarkistusten vaikutus huonontaa henkilöstömenojen näkymää noin miljoonalla eurolla, vaikka henkilöstötyövuosia on saatu kaupungissa vähennettyä.

Kaupunginvaltuuston toukokuussa linjaamat talouden tasapainotustoimet ohjaavat kaupungin talousarviovalmistelua jo vuodelle 2025. Tavoitteena on tasapainoinen talous vuonna 2027, mikä vaatii yhteensä 35 M€ säästöt seuraavalle kolmelle vuodelle. Mikäli tasapainotusohjelman seurannan yhteydessä osoittautuu, että päätetyt toimenpiteet eivät riitä talouden tasapainon saavuttamiseksi, säästökeinoja joudutaan arvioimaan uudelleen. Ratkaisut eivät voi olla äkillisiä, kertaluonteisia säästöjä, vaan pysyviä, rakenteellisia muutoksia. Palveluiden tuottamisen kustannusten ja sisällön tulee vastata paremmin sitä rahamäärää, jonka mm. kuntalaisten verotus vuosittain tuo kaupungille.

Säästötavoite on Kuopiossa suuri ja se tulee vääjäämättä tuntumaan ja näkymään kaupungin palveluissa esimerkiksi palvelutason alenemisena. Terve talous on kuitenkin palveluiden ja kuntalaisten hyvinvoinnin perusta.

Linkki lisätietoihin. Linkki menee Kuopion kaupungin verkkosivuille:

[Osavuositarkastus kertoo karua kieltä Kuopion kaupungin taloustilanteesta](#)

KOP kouluverkkomuutokset, esitys lautakunnalle 3.9.2024

Kuopion kaupungin kasvun ja oppimisen (KOP) lautakunnalle esitetään 3.9.2024 muutoksia kouluverkkoon osana kaupungin talouden tasapainottamisohjelmaa. Esitykset koskevat Palonurmen ja Pulkonkosken koulujen lakkauttamista 1.1.2025 alkaen. Mahdollisia kouluverkkomuutoksia käsitellään myös kaupunginhallituksen ja valtuuston kokouksissa.

Kasvun ja oppimisen palvelualueen säästövaade vuodelle 2025 on 12,9 M€, josta perusopetuksen osuus on 5,2 M€. Kasvun ja oppimisen palvelualue on kaupungin toiminnasta euro- ja henkilömääräisesti suurin toimiala. Kouluverkkoa on tarkasteltava osana näin suurta talouden sopeutusta. Kouluverkkoa supistamalla pyritään välttämään opetusryhmien kasvu ja oppilaan tuen väheneminen.

Säästötoimet koskevat kaikkia kuopiolaisia. Kuopiolaisille halutaan antaa kuntalain mukaiset vaikutusmahdollisuudet, jonka vuoksi esityksiin pyydetään nyt kommentteja ja mielipiteitä kyselyn avulla.

Asiasta tarkempaa tietoa sekä mahdollisuus kommentointiin on tämän linkin takana:

<https://sway.cloud.microsoft/PWpiETZBaFYldook?ref=Link>

Kuntalaisten kommentit käsitellään kasvun ja oppimisen lautakunnan kokouksessa 3.9.2024. Kommentointiaikaa on perjantaihin 30.8.2024 klo 13 asti.

Miksi kouluverkosta täytyy säästää?

Kuopiolaisten lasten ja nuorten määrä on vähenemässä. Ennusteen mukaan vuonna 2030 peruskoulun aloittaa 961 kuopiolaista lasta. Koulun aloittavia oppilaita on tuolloin 8,3 % nykyistä vähemmän. Oppilasmäärien väheneminen kohdistuu voimakkaimmin maaseutukouluihin. Lisäksi ikäluokkien kutistuminen pienentää Kuopion kaupungin saamia valtionosuuksia. Kun lasten määrä vähenee, koulutus täytyy järjestää entistä pienemmällä rahamäärällä.

Toinen kouluverkkoon liittyvä suuri kustannus on koulujen korjausvelka. Kuopiossa on useita kouluja, jotka ovat välittömän peruskorjauksen tarpeessa. Peruskorjaus ei ole järkevä investointi, mikäli koulussa on vähän oppilaita, oppilasmäärä on vähenevä ja oppilaat on mahdollista kuljettaa toiseen kouluun. Kouluverkkoon esitetään muutoksia, jotta opetuksen laatu (esim. opetusryhmien koko ja oppilaan tuki) on mahdollista säilyttää. Säästämme mieluummin seinistä kuin opetuksesta.

Kaupunginvaltuuston linjaukset koulujen kokoihin

Kuopion kaupunginvaltuusto on viime keväänä linjannut, että mikäli koulujen oppilasmäärät alittavat valtuuston asettamat raja-arvot, käynnistetään jatkossa säännönmukaisesti lakkauttamisprosessi:

- Alakoulujen tulee olla vähintään yksisarjaisia kaupunkialueella (yksi sarja tarkoittaa noin 23 oppilasta/vuositaso)
- Alakoulujen tulee olla vähintään kolmeopettajaisia muualla kuin kaupunkialueella
- Yläkoulujen opetus toteutetaan vähintään kaksisarjaisissa kouluissa (yksi sarja tarkoittaa noin 23 oppilasta/vuositaso), kuitenkin huomioiden verkoston saavutettavuus ja kohtuulliset koulumatkat

Palonurmen ja Pulkonkosken koulut eivät täytä valtuuston asettamia raja-arvoja, jonka vuoksi lakkauttamisprosessi nyt aloitetaan. Muun kouluverkon osalta tarkastelu tehdään talouden tasapainotusohjelman mukaisesti syksystä 2024 alkaen.

Lisäksi kaupunginvaltuusto linjasi osana talouden tasapainotusohjelmaa, että palvelutuotannolle tarpeettomista tiloista on luovuttava mahdollisimman pian. Tämä vähentää ylläpitokustannuksia ja korjausvelkaa. Jos esitetyistä koulukiinteistöistä ei luovuta, niihin joudutaan tekemään laajat peruskorjaukset (yht. n. 4 M€) ja säästövaatimus kasvaa entisestään.

Keskustelutilaisuudet

Keskustelutilaisuudet pidettiin Palonurmen koululla 17.9.2024 klo 18-20 ja Pulkonkosken koululla 19.9.2024 klo 18-20.

Palonurmen ja Pulkonkosken koulujen lakkauttamispäätökset uudelleenvalmisteluun

Kuopion kaupunginjohtaja tulee esittämään 23.9.2024 kaupunginhallitukselle, että se peruuttaa esityksensä kaupunginvaltuustolle ja palauttaa lakkauttamispäätökset uudelleen valmisteluun kasvun ja oppimisen lautakunnalle.

Tällä halutaan varmistaa, että asukkaiden mielipiteet tulevat kunnolla huomioiduksi päätöksenteossa ja että päätöksen vaikutustenarviointi on tehty tarpeeksi laajasti ja yksityiskohtaisesti. Asian valmistelu ei vastannut niitä kriteereitä tai arvolupauksia, joita kaupungin päätöksenteolta toivotaan ja vaaditaan.

Kasvun ja oppimisen lautakunnan jäsenet ja keskeiset viranhaltijat vierailevat molemmilla kouluilla avoimissa keskustelutilaisuuksissa kuulemassa oppilaita, huoltajia ja muita aiheesta kiinnostuneita. Näistä keskustelutilaisuuksista kirjoitetaan muistiot päätöksenteon tueksi. Lisäksi päätöksenteossa otetaan huomioon aiemmin tehdyn kyselyn kommentit ja mielipiteet.

Kun valmistelua on täydennetty edellä mainittujen aiheiden osalta, asia palaa uudelleen kasvun ja oppimisen lautakunnan käsittelyyn.

Linkit lisätietoihin. Linkit menevät Kuopion kaupungin verkkosivuille:

[Kasvun ja oppimisen lautakunnalle esitetään muutoksia kouluverkkoon](#)

[Palveluverkoston tarkastelu](#)

[Keskustelutilaisuudet Pulkonkosken ja Palonurmen kouluilla](#)

[Kasvun ja oppimisen lautakunta päätti lakkauttaa Palonurmen ja Pulkonkosken koulut 1.8.2025 alkaen](#)

[Palonurmen ja Pulkonkosken koulujen lakkauttamispäätökset uudelleenvalmisteluun](#)

YT-neuvottelut

Kuopion kaupungin taloustilanne jatkuu vaikeana ja edellyttää jo päätettyjen ratkaisujen ohella lisätoimia. Talouden tervehtyttämiseksi kaupunki hakee yhdessä henkilöstön ja henkilöstöjärjestöjen kanssa pitkävaikutteisia rakenteellisia ja toiminnallisia muutoksia ja uudistuksia, jotka johtavat tehtävien ja työmäärän vähenemiseen.

”Raskain mielin totesimme, että lautakuntien talousarvioesitysten ja talousarviokehyksen välisen kuilun kattamiseksi ei meidän käsissämme ole muuta ulospääsyä kuin henkilöstökustannusten alentaminen”, kertoo kaupunginjohtaja Soile Lahti.

Kaupunginjohtaja esitti maanantaina 16.9.2024 kokoontuvalle kaupunginhallitukselle, että Kuopion kaupunki aloittaa tuotannollisista ja taloudellisista syistä koko kaupungin henkilöstöä koskevat yhteistoimintaneuvottelut. Neuvotteluilla tavoitellaan pysyviä säästöjä vuoden 2025 aikana yhteensä 5 miljoonan euron edestä. Henkilöstön vähentämistarve on noin 90 henkilötyövuotta. Kuopion kaupungilla on tällä hetkellä n. 3 800 työntekijää.

”Vähennyksissä pyritään hyödyntämään eläköitymisiä sekä tehtävien ja toiminnan uudelleenjärjestelyitä, mutta on kuitenkin mahdollista, että tavoitteen saavuttamiseksi joudutaan henkilöstöä myös irtisanomaan ja osa-aikaistamaan”, kertoo Kuopion kaupungin henkilöstöjohtaja Anu Tiikasalo.

Kuopion kaupunginvaltuusto on keväällä 2024 hyväksynyt talouden tasapainotuksen ohjelman, jota toimeenpannaan seuraavien vuosien aikana. Tavoitteena on tasapainoinen talous vuonna 2027, mikä vaatii yhteensä 35 miljoonan euron vuosittaiset, pysyvät säästöt kaupungin budjetista. Valtuusto linjasi jo keväällä, että mikäli tasapainotusohjelman seurannan yhteydessä osoittautuu, että päätetyt toimenpiteet ovat riittämättömiä talouden tasapainon saavuttamiseksi, keinovalikoimaa voidaan laajentaa mm. veronkorotuksiin ja yhteistoimintaneuvotteluihin. Yhteistoimintaneuvottelut eivät poista tarvetta jatkaa pidemmän aikavälin talouden tasapainotustyötä päätetyn ohjelman mukaisesti.

”Yt-neuvotteluiden taustalla oleva hankala talouden tilanne ei ole Suomen kuntakentässä poikkeuksellinen. Vaikeaan tilanteeseen vaikuttavat muun muassa pitkittynyt taloustaantuma ja kuntien menokehityksen raju kasvu sekä valtionosuuksien heikentyminen hyvinvointialueiden perustamisen jälkeen”, avaa tilannetta Kuopion kaupungin talousjohtaja Marja-Leena Martikainen.

Yhteistoimintaneuvottelut kestävät kuusi viikkoa siten, että ne päättyvät 4.11.2024. Neuvotteluiden pöytäkirjat eivät ole julkisia ennen päätöksentekoa.

LISÄYS 28.10.2024: Yhteistoimintaneuvottelut ovat nyt puolessa välissä ja neuvottelijat ovat kokoontuneet 23.9.2024 olleen yhteistyötoimikunnan kokouksen jälkeen kolme kertaa. Neuvotteluja on päätetty jatkaa 11.11.2024 asti. Kaupunginhallitus käsittelee yt-neuvottelutuloksen ylimääräisessä kokouksessaan 13.11.2024.

Neuvotteluissa on käsitelty tähän mennessä mm. eläköitymisten hyödyntämistä henkilöstön vähentämisessä, sijaisten käytön periaatteita, henkilöstön esittämiä säästöideoita sekä rekrytointitarpeita, joita ei ole voitu yt-neuvottelujen vuoksi nyt toteuttaa. Neuvotteluissa pyritään edelleen välttämään irtisanomisita ja löytämään ensisijaisesti muita keinoja säästötavoitteeseen pääsemiseksi. palvelualueet ovat saaneet aikaan lisäsäästöjä, jotka koskevat pääosin palvelujen ostoa.

Linkit lisätietoihin. Linkit menevät Kuopion kaupungin verkkosivuille:

[Kuopion kaupunginjohtaja esittää, että Kuopion kaupunki aloittaa yt-neuvottelut](#)

[Kaupunginhallituksen päätöstiedote 16.9.2024](#)

Kuntalaistilaisuudet

Kuopiossa järjestetään kolme keskustelutilaisuutta, joissa esitellään tilannekuva Kuopion taloudesta sekä keskustellaan keinoista, kuinka edetä taloushaasteiden asettamissa paineissa. Säästöt koskettavat meitä kaikkia. Etsitään yhdessä ratkaisuja Kuopion parhaaksi!

Ennen tilaisuuksia pyydetään tutustumaan Talouden tasapainotusohjelmaan liittyviin kysymyksiin ja vastauksiin soitteessa: www.kuopio.fi/usein-kysytyt-kysymykset-talouden-tasapainotuksesta/ Viranomaisille ja asiantuntijoille voi esittää myös oman kysymyksen etukäteen osoitteessa: verk-kotoimitus@kuopio.fi.

Tilaisuuksissa voi osallistua myös digitaalisesti jättämällä ideansa Mentimeter-järjestelmässä.

- to 24.10. Klo 17–19 Maaninkajärven koulu, auditorio, Maaningantie 49.
Esteetön saapuminen A- tai G-ovesta.
- ti 29.10. Klo 17–19 Hiltulanlahden koulu, ruokala, Hiltulanlahdenkatu 7.
Esteetön saapuminen A-ovesta.
- ke 30.10. Klo 17–19 Taidelukio Lumit, liikunta-/juhlasali, Koljonniemenkatu 48.
Esteetön saapuminen A-ovesta.

Tilaisuuksien ohjelma

17.00	Tilaisuuden avaus, kaupunginvaltuuston varapuheenjohtajat Harri Auvinen/Leila Savolainen
17.10	Kuopion kaupunginjohtajan tilannekatsaus, kaupunginjohtaja Soile Lahti
17.30	Vuoropuhelu talouden tasapainotusohjelmasta Keskustelua johtaa Harri Auvinen/Leila Savolainen
18.45	Yhteenveto
19.00	Tilaisuus päättyy

Linkki lisätietoihin. Linkki menee Kuopion kaupungin verkkosivuille:

[Kutsu kaikille kuopiolaisille kuntalaistilaisuuteen](#)

Vuosi 2025

Tähän tekstiä.

Vuosi 2026

Tähän tekstiä.

Vuosi 2027

Tähän tekstiä.

3. Usein kysytyt kysymykset

Jos Kuopion kaupungin talouden tilanne askarruttaa, voi siihen liittyviä kysymyksiä vastauksineen tarkastella [verkkosivuilta](#). Listalle voi ehdottaa myös omaa kysymystäsi osoitteessa: verkkotoimitus@kuopio.fi.

Osa kysymyksistä ja vastauksista on koottu tähän asiakirjaan.

1. Miksi talouden tasapainotusta ylipäätään tehdään Kuopiossa?

Kaupungin strategiset tavoitteet ja valtuuston asettama hyvän elämän visiotavoite edellyttävät tervettä kuntataloutta. Taloudellisen kriisin partaalla on vaikea ylläpitää hyvää elämää. Kuopion talouden tilanne on vaikea, mutta ei tämän päivän Suomen kuntakentässä poikkeuksellinen. Vaikeaan tilanteeseen vaikuttavat esimerkiksi ikärakenteen muutos, eli vanheneva väestö ja vähäinen syntyvyys sekä valtionosuuksien heikentyminen hyvinvointialueiden perustamisen jälkeen.

Korjaamalla taloutta tasapainoon pystymme jatkossa kehittämään kaupunkia ja turvaamaan kuntalaisten palvelut.

Kuntien taloutta ja sen arviointia ohjaa lopulta myös Suomen kuntalaki. Erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa olevat kunnat joutuvat kriisikuntamenettelyyn, jossa taloudellista tilannetta tarkastellaan valtion toimesta.

2. Mitä tarkoittaa, kun Kuopio sanoo, että talouden tasapainotus tehdään avoimesti?

Kuopiota sitoo kuntalain mukaisesti läpinäkyvyys päätöksentekoon sekä päätöksenteon valmisteluun. Talouden tasapainotuksen prosessin etenemisestä on tiedotettu valmisteluvaiheessa säännöllisesti ja ennakoivasti. Asioista siis kerrotaan jo ennen kuin ne tulevat päätöksentekokäsittelyyn.

Osa avoimuutta on, että keskeiset taustamateriaalit on koottu yhteen ja ne ovat nähtävillä kaupungin verkkosivuilla.

3. Mitä tarkoittaa, kun Kuopio sanoo, että talouden tasapainotus tehdään asukkaita osallistuen?

Kuntalaisia kuullaan kaupungin tärkeissä päätöksissä ja osallistumis- ja vaikutusmahdollisuudet varataan erityisesti heille, joita asiat suoraan koskevat. Kaupunki on tiedottanut prosessin aikana tilanteista, joissa asukkaat ovat saaneet vastata kyselyyn talouden tasapainotuksesta.

Kuntalaisilla on aloiteoikeus. Lisäksi on järjestetty ja järjestetään myös keskustelu- ja kuulemistilaisuuksia, sekä toteutetaan kyselyjä asukkaiden mielipiteistä.

Kuopiossa toimii myös vammaisneuvosto, vanhusneuvosto, nuorisovaltuusto sekä lapsiparlamentti, joiden kautta asukkailla on mahdollisuus vaikuttaa kunnan eri toimialojen suunnitteluun. Kaupunki on asukkaidensa yhteisö.

4. Miksi Kuopio halusi alun perin tehdä kuntaliitoksia, jotka kiihtyivät erityisesti 2010-luvulla?

Kuntaliitokset ovat syntyneet Kuopioon liittyneiden kuntien aloitteista. Kuopion kaupunki ei ole omatoimisesti käynnistänyt yhtään kuntaliitosmenettelyä. Liittyneet kunnat ovat kunkin kunnan osalta valtuustonsa päätöksellä ryhtyneet kuntaliitosmenettelyyn. Aloitteiden taustalla on monissa tapauksissa ollut huolta kunnan taloudesta ja kyvystä järjestää palveluita asukkailleen itsenäisenä kuntana.

Kuopio on omasta puolestaan tehnyt kuntaliitokset, jotta se on kasvanut strategiansa mukaisesti ja noussut Suomen suurimpien kaupunkien joukkoon. Kuopio on myös halunnut ottaa vastuuta liittyneiden kuntien asukkaista ja elinkeinojen kehityksestä.

5. Miksi Kuopio viestii osasta asioista myös kovin iloisesti, vaikka samalla käynnissä on taloudellinen kriisi ja esimerkiksi monille tärkeitä kouluja esitetään lakkautettaviksi?

Kuopiossa asuu lähes 125 000 ihmistä, jotka käyttävät hyvin erilaisia kaupungin palveluita. Näistä palveluista viestitään tämän vuoksi erilaisille kohderyhmille. Osa asioista on positiivisia ja liittyy esimerkiksi kaupungin elinvoiman lisääntymiseen. Viestinnän avulla voidaan esimerkiksi tehdä kaupunkia houkuttelevammaksi, jolloin kaupunkiin voidaan saada lisää asukkaita ja yrityksiä, jotka viime kädessä muodostavat pohjan kaupungin verokertymään.

Talousasiat ovat yksi kaupungin tällä hetkellä ajankohtainen viestittävä aihealue, mutta kaupungissa tapahtuu samaan aikaan myös paljon positiivisia asioita, mistä kuntalaisten on hyvä olla tietoisia.

6. Miksi kouluja ylipäätään esitetään lakkautettaviksi?

Kuopiolaisten lasten ja nuorten määrä on vähenemässä. Ennusteen mukaan vuonna 2030 peruskoulun aloittaa 961 kuopiolaista lasta. Koulun aloittavia oppilaita on tuolloin 8,3 % nykyistä vähemmän. Lisäksi ikäluokkien kutistuminen pienentää Kuopion kaupungin saamia valtionosuuksia. Kun lasten määrä vähenee, koulutus täytyy järjestää entistä pienemmällä rahamäärällä.

Lasten ja nuorten määrä ei kuitenkaan ole vähentynyt tasaisesti koko kaupungin alueella. Keskustaajaman alueella lasten määrä kasvaa. Kaupungissa on tällä hetkellä noin 11 000 perusopetusoppilasta, ja kaupungin on tarkasteltava tilannetta kaikkien lasten kannalta.

Laadukkaiden palveluiden tuottaminen vaatii myös toimintaan sopivia ja tehokkaita toimitiloja, jotka ovat samalla terveellisiä ja turvallisia. Panostuksesta huolimatta koulujen korjausvelka on kasvanut ja osa kouluista on elinkaarensa lopussa. Niiden peruskorjaus tai uusinvestointi ei ole järkevää, mikäli koulussa on vähän oppilaita, oppilasmäärä on vähenevä ja oppilaat on mahdollista kuljettaa toiseen kouluun ilman, että oppilaan koulumatka pitenee kohtuuttomasti aiemmasta. Näissä tilanteissa kaupunki luonnollisesti toimii perusopetuslain mukaisesti.

Kouluverkkoon esitetään muutoksia, jotta opetuksen laatu (esim. opetusryhmien koko ja oppilaan tuki) on mahdollista säilyttää. Näin pyritään varmistamaan, että oppilaiden sivistykselliset perusoikeudet toteutuvat samalla tavalla koko kaupungin alueella, kaikissa kouluissa. Kouluverkon säästöt näkyvät myös säästöinä opetuksen järjestämisen hallinnossa, kun yksiköiden määrä vähenee.

Perusopetus ja varhaiskasvatus ovat kaupungin taloudesta leijonanosa. Kaupunki ei voi saada talouttaan kuntoon ilman, että tasapainotus koskee myös kouluja ja päiväkoteja. Muutoksista huolimatta kaupunki tarjoaa lainmukaiset ja laadukkaat palvelut kaikille lapsille ja nuorille.

7. Miksi kaupunki viestii asioista ennen kuin päätökset ovat valmiita?

Päätöksenteko esimerkiksi säästötoimenpiteiden suhteen noudattaa normaalia kuntapäätöksenteon reittiä, jossa viranomaisvalmistelun pohjalta päätöksiä tekevät kuntalaisten äänestämistä päättäjistä muodostetut lautakunnat, kaupunginhallitus ja kaupunginvaltuusto.

Eri toimielinten kokousten asialistat ovat julkisia noin viikkoa ennen kokouksen pitämistä. Kaupunki pyrkii tiedottamaan päätettäväksi tulevista asioista, joiden ennakoidaan kiinnostavan kuntalaisia ja mediaa hieman ennen tai yhtä aikaa kuin kokousten asialistat julkaistaan. Näin noudetaan avoimuuden periaatetta.

8. Miksi Kuopio investoi kuitenkin joihinkin osa-alueisiin paljon, vaikka kouluja esitetään lakkauttaviksi?

Investoinnit kohdistuvat moniin erilaisiin osa-alueisiin. Ne voivat olla katujen rakentamista, siltöjen peruskorjausta, muun infran rakentamista, ylläpitoa ja korjaamista. Osa investoinneista liittyy uusien palvelujen luomiseen.

Investointien taustalla on suunnitelmia ja laskelmia, joiden avulla arvioidaan investointien vaikuttavan positiivisesti kuopiolaisten hyvinvointiin.

Viime vuosina myös suuri osa investoinneista on kohdistunut Kuopion kouluverkkoon sekä päiväkoteihin. Näitä investointeja on tehty asukkaiden tarpeiden mukaisesti sekä keskustaaajaman alueelle että maaseudulle.

Myös investoinnit ovat talouden tasapainotuksen kohteena ja investointitasoa madalletaan aiemmasta.

9. Miksi kaupunki maksoi noin 50 M€ Luolan rakentamisesta, vaikka samaan aikaan kouluja joudutaan lakkauttamaan?

Kaupungin talouden epätasapainossa on kyse vuotuisten käyttömenojen määrästä sekä niiden kasvuvauhdista. Käyttömenoja ovat palvelujen, kuten vaikkapa perusopetuksen, tuottamiseen tarvittavat menot. Näitä menoja ovat mm. henkilöstön palkat, erilaiset hankinnat, toimitilojen sähkö, lämmitys ja siivous. Menot kaupunki kattaa saamallaan verotuloilla ja valtionosuuksilla sekä palveluista perittävillä maksuilla. Kaupungin talous toimii talousarvion puitteissa, kalenterivuositain. Talousarviosta päättää vuosittain kaupunginvaltuusto.

Talouden tasapainoon saattamiseksi, on tulojen ja menojen suhde saatava pysyvästi kestäväälleuralle.

Savilahden Luola on investointi, jonka taloudellinen vaikutus ulottuu kymmenille vuosille. Investointihankkeen kokonaishinnalla ei ole suoraa yhteyttä kaupungin eri palvelujen päivittäisiin menoihin. Investointihankkeen koko ei suoraviivaisesti syö palveluihin käytettävissä olevaa euromäärää. Ja päinvastoin: jos investointi jätetään toteuttamatta, se ei lisää vastaavasti palveluihin käytettäviä menoja. Koulujen lakkautusesityksiltä ei olisi vältytty, vaikka Luola olisi jäänyt rakentamatta. Kaupungin on kyllä pidettävä huolta, että sen vuosittaisista investointisuunnitelmista ei

muodostu euromääriltään liian suuria. Taloudenhoidon kannalta kantokykyyn nähden liian suuri investointikuorma johtaa lisääntyvään velkaantumiseen ja sitä kautta mm. kasvaviin korkomenoihin.

Tätä tilannetta voidaan verrata ihmisen omaan henkilökohtaiseen talouteen, jossa arjessa juoksevat menot, kuten ruoka, vuokra, sähkö jne. hoidetaan esim. palkka- tai eläketuloilla. Lähtökohtaisesti emme mitoiteta menoja niin, että ne jatkuvasti ylittävät tulot. Samalla, jos teemme elämännittäisiä hankintoja, vaikkapa ostamme oman kodin, harvalla on mahdollisuus maksaa sitä yhdellä kertaa omilla säästöillään. Rahoitamme meille tärkeän investoinnin ottamalla lainaa, jonka määrän harkitsemme taloudellisten voimavarojemme mukaan.

Savilahden Luolassa on katsottu, että Hyvän elämän pääkaupunki -vision tavoitteet toteutuvat kokonaisvaltaisesti, palvellen laajaa käyttäjäkuntaa. Luola toimii alueen väestönsuojana, tapahtumakeskuksena sekä liikuntakeskuksena kaikille kuopiolaisille ja erityisesti alueen oppilaitoksille.

10. Miten Kuopio voi strategiassaan sanoa olevansa ”Hyvän elämän pääkaupunki”, kun palveluita lakkautetaan?

Kuopio on matkalla hyvän elämän pääkaupungiksi, visio tähtää vuoteen 2030. Tätä ennen on olennaista saada talous kuntoon, jotta tämä lupaus voidaan lunastaa. Kaupungin strategiset tavoitteet ja valtuuston asettama hyvän elämän visiotavoite edellyttävät tervettä kuntataloutta. Taloudellisen kriisin partaalla on vaikea ylläpitää hyvää elämää.

Joitakin palveluita muutetaan, jotta voidaan tarjota laadukkaita palveluita kaikille.

Kuopion talouden tilanne on vaikea, mutta ei tämän päivän kuntakentässä poikkeuksellinen. On tärkeää myös muistaa, että talouden tasapainotuksen jälkeenkin moni asia on kaupungissamme edelleen hyvin.

11. Kuopio sanoo olevansa lapsiystävällinen kunta, miten näin voi olla, vaikka kouluja esitetään lakkautettavaksi? Miksi lapsista säästetään?

Lapsiystävällinen kunta –toiminta tarkoittaa sitä, että kaikissa muissakin kaupungin palveluissa kuin päiväkodeissa ja kouluissa otetaan huomioon lapset ja nuoret. Tärkeää on myös järjestää koko kaupungin tasolla sellaista opetusta, joka on laadukasta tasapuolisesti kaikille.

Mikäli kouluja ei lakkauteta ja kiinteistöistä ei luovuta, vastaavat säästöt on toteutettava kaikissa Kuopion kouluissa henkilöstömenoista. Kun opetus on järjestettävä pienemmällä opettajamäärällä, opetusryhmien kokoa joudutaan kasvattamaan ja oppilaan tukea vähentämään. Kouluverkoon esitetään muutoksia, jotta opetuksen laatu (esim. opetusryhmien koko, oppilaan tuki) on mahdollista säilyttää korkealla tasolla. Tarvittavien leikkausten suuruusluokka on sellainen, ettei sitä saada ratkaistua materiaali-, laite-, kuljetus- tai ruokakustannusten vähentämisellä.

Kyse on lasten sivistyksellisten perusoikeuksien toteutumisen huolehtimisesta.

12. Keskusta-aluetta kehitetään paljon. Miten maaseutualueita kehitetään ja miten siinä kuunnellaan paikallisia asukkaita?

Kuopion maaseutuohjelma 2022–2030 on maaseutupolitiikan työväline, joka sisältää yhdessä maaseudun toimijoiden kanssa määritellyt tavoitteet ja toimenpiteet Kuopion maaseutualueiden kehittämiseksi. Kuopion maaseutuohjelma on hyväksytty kaupunginvaltuustossa 16.5.2022.

Maaseutuohjelma täsmentää ja toteuttaa Kuopio 2030-strategiaa ja noudattelee sen rakennetta. Maaseutuohjelman toteutumisen seuranta tehdään kerran vuodessa.

Kaupungin kehittäminen pohjautuu sen arviointiin, mistä saadaan paras hyöty koko kaupungille. Etusijalla ovat hankkeet, jotka tuovat tuloja. Näin saadut varat hyödyttävät kaikkia kaupungin asukkaita, myös maaseudulla asuvia. Kehittämistä suunnataan suoraan myös maaseutualueille.

Maaseutualueet ovat erilaisia Kuopiossa. Osa maaseutualueista kasvaa ja palveluita sekä kehittämistä on suunnattu erityisesti sinne. Tahkon matkailualue Nilsiässä on ollut kaupungin investointipanoksissa merkittävässä roolissa.

Kaupungin palveluksessa on äskettäin aloittanut maaseutualueiden kaavoittaja-arkkitehti, jonka tehtävänä on maaseutualueiden kaavoituksesta ja kaavoituksen ajantasaisuudesta huolehtiminen. Tämä on nimenomaan lisäkehittämisen panostus maaseutumaisen asuminen ja elinkeinotoiminnan harjoittamiseen. Kaavaprosesseissa asukkailla on hyvä mahdollisuus osallistua alueensa kehittämiseen.

Entisillä kuntaliitosalueilla on myös pitäjäraadit. Ne toimivat paikallisesti kaupungin kokonaan rahoittamana, ja voivat kohdentaa kaupungin talousarviosta saamaansa rahaa oman alueensa kehittämiseen. Vastaavaa ei keskustaajamassa tai muilla alueilla kaupungissa ole. Kaupunginhallitus ja virkajohto on myös kiertänyt maaseutualueita, ja yleisötilaisuuksissa kuullut asukkaiden toiveita ja näkemyksiä.

Kaupunki on myös päättänyt osallistua maaseutualueiden valokuituyhteyksien rakentamisen kustannuksiin alueilla, joilla yhteydet eivät ole rakentumassa markkinaehtoisesti. Tämä toteutuu vain maaseutualueille.

Kaupunki on säännönmukaisesti rahoittamassa maaseutualueiden ja kylien erilaisia kehittämissankkeita, mitä kautta onkin saatu useita hyviä asioita toteutumaan. Nämä rahoitusmahdollisuudet eivät yleensä ole kaupunkikeskustan käytössä vaan voivat kohdentua vain maaseudulle.

Maaseutualueilla on myös monia kohteita, jotka saavat kaupungilta säännönmukaista, vastikkeitonta yleisavusta. Asukkaiden oma aktiivisuus kannattaa.

Maaseutualueiden investoinnit ovat perustuneet mm. kuntaliitossopimuksessa mainittuihin hankkeisiin. Tällaisia ovat olleet mm. Karttulan keskustan hanke, kantatien 77 yhdistetty jalankulku- ja pyöräilytie Siilinjärven Hamulan ja Maaningan Kinnulanlahden välillä ja Käärmelahdelle johtava yhdistetty jalankulku- ja pyöräilytie. Nämä kaikki ovat hankkeita, jotka on toteutettu yhdessä ELY-keskuksen kanssa. Juankosken liittyessä lisäksi Juicen tori ja Pikonniemen uimaranta olivat liitossopimukseen kirjattuja kohteita.

Katujen ja yleisten alueiden investoinnit on usein kohdistettu niihin kohteisiin, jotka ovat vaatineet korjaamista kadun alla olevan infran takia, esimerkiksi useat hankkeet erityisesti Nilsiässä ja Juankoskella. Investointeja on toteutettu myös kaduille, jota ovat vaatineet liikenteellisiä muutoksia mm. Matintien linja-autojärjestelyt.

Investointikohteina on myös elinkeinoa edistävät hankkeet, kuten Tahkolle rakentuva infra ja Karttulan Teollisuustie. Yhteishankkeena ELY-keskuksen kanssa on toteutettu lisäksi mm. Pajulahden yhdistetty jalankulku- ja pyöräilytie kuten myös Muuruvedellä sekä yhdistetty jalankulku- ja pyöräilyväylä välillä Pellesmäki – Hiltulanlahti.

Vuosina 2020 – 2024 on toteutettu mm. seuraavia hankkeita:

Juankoski

Pikonniemen uimarannan peruskorjaus 2021, 121 847 €

Hyppymäen korttelileikkipaikan kunnostus 2023, 29 169 €

Juankoski paloasema

Vesikaton korjaaminen 2022, 30 000 €

Jäähdytyksen rakentaminen toimisto- ja taukutiloihin 2022, 145 000 €

Juankoski terveyskeskus

Sisäilmakorjaukset (inv.) 2019-2023, 430 000 €

Toimistotilojen muutos 2019, 20 000 €

Röntgentilojen muutos 2021, 32 000 €

Sprinkleri 2021-2022, 215 000 €

Juankoski tuotantokeittiö

Koneiden uusinta 2019-2022, 220 000 €

Juankoski palvelukeskus livola

Tilojen kunnostus ja olosuhdekorjaukset 2018-2023, 1 174 000 €

Juankoski Hevoshaan toimintakeskus

Tilojen kunnostus ja olosuhdekorjaukset 2018-2022, 109 500 €

Juankoski päiväkotia

Päiväkotia-investointia 2018, 2 700 000 €

Aurinkosähköjärjestelmä 2022, 26 000 €

Juankoski Ruukinkoulu

Olosuhdekorjaukset 2018-2023, 155 000 €

Tilojen kunnostus ja päivityskorjaukset 2022-2023, 233 000 €

Juankoski Juantehtaan koulu

Olosuhdekorjaukset 2018-2023, 220 000 €

Juankoski Muuruveden koulu

Olosuhdekorjaukset 2018-2019, 40 000 €

Rakenne- ja rakennusosakorjaukset 2018-2020, 37 000 €

Juankoski Seuratalo

Olosuhdekorjaukset 2018, 30 000 €

Kattokorjaus 2019, 25 000 €

Juankoski yrittäjä

Vauriokorjaukset 2021-2022, 190 000 €

Juankoski Vanha Valimo

Rakennekorjaukset 2018-2020, 32 500 €

Automaation uusinta 2020, 24 000 €

Olosuhdekorjaukset 2019, 25 000 €

Juankoski Puukkomäen jäteasema

Rakennekorjaukset 2018-2019, 30 000 €

Juankoski virastotalo

Tilapäivitykset 2020-2021, 38 000 €

Kaislastenlahti

Von Wrightin koulu ja päiväkoti

Von Wrightin koulu ja päiväkoti 2020, 7 648 000 €

Von Wrightin päiväkodin vuokratila 2024, 1 356 768 €

Karttula

Lestitien ja Teollisuustien saneeraus 2020, 292 684 €

Syvänniemi ja Pihkainmäen tontit 2021, 579 088 €

Karttula paloasema

Rakennekorjaukset 2018-2021, 46 000 €

Automaation uusinta 2022, 13 000 €

Karttula terveysasema

Olosuhdekorjaukset 2018-2023, 152 000 €

Rakenne- ja tilamuutuskorjaukset 2020-2022, 285 000 €

Karttula Pihkainmäen koulu

Olosuhdekorjaukset 2020-2023, 508 000 €

Pihan parannuskorjaukset 2018-2019, 30 000 €

Rakennekorjaukset 2020, 25 000 €

Automaation- ja lämmöntuotannon uusinta 2024, 180 000 €

Keittiön korjaukset 2021, 52 000 €

(Karttulan Kissakuusen koulu ja päiväkoti)

Uudisrakennus 2016, 12 190 000 €

Karttula Syvänniemen päiväkoti ja koulu

Uudisrakennus 2022 (vuokrakohde) 2 790 645 €

Maaninka

Käärmelahden Hallitie 2021, 97 377 €

Maaningan kaukalo ym. 2023, 76 812 €

Maaninka palokalustohalli

Sisätilapäivitykset 2018-2020, 62 200 €

Automaatiopäivitys 2024, 15 000 €

Olosuhdekorjaukset 2024, 28 000 €

Maaninka terveysasema

Olosuhdekorjaukset 2020-2021, 234 000 €
Lämmönjakokeskuksen uusinta 2020, 11 500 €
Maaninka Ollinniemen palvelukeskus

Tekniikkakorjaukset 2018-2024, 658 000 €
Rakennekorjaukset 2020-2021, 85 000 €
Maaninka Käärmelahden koulu

Ylläpitokorjaukset 2024, 50 000 €
Maaninka Pulkonkosken koulu

Salin lattiauusinta 2018, 18 000 €
Rakenne- ja olosuhdekorjaukset 2018-2022, 44 000 €
Pyöräkatos 2019, 18 000 €
Maaninkajärven koulu

Rakenne- ja olosuhdekorjaukset 2018-2024, 263 000 €
Tekniikkakorjaukset 2018-2024, 414 000 €
Maaninka urheilu- ja nuorisotalo

Peruskorjaus 2019, 2 736 505 €
Tekniikkakorjaus 2022, 19 000 €
Esikoulun tilat 2023, 22 000 €
Maaninka virastotalo

Tekniikka- ja rakennekorjaukset 2018-2024, 863 800 €
Olosuhdekorjaukset 2022, 253 000 €
Omatoimikirjaston muutokset 2021, 64 000 €
Maaninka Jukolan toimintakeskus

Tilamuutokset 2018-2020, 68 000 €
Maaninka vuokrapäiväkotito 2018, 1 988 900 €

Muuruvesi

Muuruveden keskustie 2022, 1 151 811 €

Nilsinä- Tahko

Tahkomäentie (kaupungin osuus) 2022, 137 455 €
Nilsinän Mäntyrinteen leikkipaikan peruskorjaus 2023, 65 255 €
Nilsinän katujen rakentaminen (kesken): Matintie, Paavontie, Tiirantie ja Koulupolku 2023, 194 687 €

Tahkon keskusta (kesken) 2023, 44 448 €
Rantapuiston lähiliikuntapaikan peruskorjaus (kesken) 2023, 55 988 €
MT 577, Nilsiantien kiertoliittymä (kesken) 2023, 30 834 €

Edellä mainittujen Nilsinän kohteiden osalta huomioitavaa: Näihin kohteisiin on toistaiseksi kirjautunut vain vähän kustannuksia, joten kokonaiskuva ei ole vielä kattava.

Nilsinä terveysasema

Rakennekorjaukset 2023-2024, 30 300 €

Tekniikkalisäys, jäähdytys 2020-2022, 56 000 €
Nilsia palvelukeskus

Olosuhdekorjaukset 2018-2024, 1 102 500 €
Tekniikka- ja rakennekorjaukset 2018-2023, 288 900 €
Nilsia toimintakeskus

Tekniikka- ja rakennekorjaukset 2020, 38 000 €
Nilsia Manttu

Rakennekorjaukset 2019-2024, 138 000 €
Nilsia yhtenäiskoulu

Tekniikka- ja rakennekorjaukset 2018-2024, 920 400 €
Olosuhdekorjaukset 2018-2021, 1 451 900 €
Viipalerakennus 2020, 984 700 €
Nilsia Palonurmen koulu ja päiväkot

Tekniikkakorjaukset 2018-2020, 25 500 €
Nilsia Pajulahden koulu

Olosuhdekorjaukset 2018, 36 000 €
Piha-alueen kunnostus 2019-2023, 142 000 €
Nilsia Halssin kenttä huoltorakennus

IV-koneen vaihto 2019, 14 000 €
Nilsia urheilutalo

Tekniikka- ja rakennekorjaukset 2020-2023, 142 200 €
Salin lattian uusinta 2020, 195 000 €
Nilsia virastotalo

Tekniikka- ja rakennekorjaukset 2020-2023, 396 300 €
Olosuhdekorjaukset 2020, 75 000 €
Nilsian vuokrapäiväkot

Riistavesi

Riistaveden monitoimijatalo 2023, 13 990 910 €

Vehmersalmi

Vehmersalmi paloasema

Autohallin oviuusinta 15 600 €
Vehmersalmi terveysasema

Olosuhdekorjaukset 2022, 12 000 €
Jäähdytys 2021-2022, 28 300 €
Vehmersalmi päiväkot

Peruskorjaus koulusta päiväkodiksi 2020, 1 849 150 €

Tekniikka- ja rakennekorjaukset 2019-2023, 64 900 €

Olosuhdekorjaukset 2019-2023, 131 000 €

Nuorisotilan muutokset 2023, 33 600 €

13. Miksi Kuopio ei säästöissään kohtelee maaseutualueita ja keskusta-alueita yhdenvertaisesti?

Kaupunki kohdentaa säästötoimenpiteitä huolellisen vaikutusarvion pohjalta siten, että niiden haitalliset vaikutukset olisivat mahdollisimman pienet ja ne kohdistuisivat mahdollisimman pienen määrään kaupungin asukkaita. Säästön kohdentumista ei määritä se, onko kysymyksessä maaseutu tai keskusta-alue. Lakisääteiset oikeudet turvataan kaikissa tilanteissa.

Kuopion kaupungilla on maaseutuohjelma, joka määrittää maaseudun kehittämistä. Maaseutu-alueita kehitetään suunnitellusti ja myös maaseutualueille on tehty viime vuosina investointeja. Investoinneissa otetaan huomioon myös suhteellista väkilukua keskusta-alueiden ja maaseutu-alueiden välillä.

Kaupungissa asuvat joutuvat toisaalta osaltaan pohtimaan toisenlaisia haasteita, kuten asumisen hintaa vaikkapa tonttien tai asunnon kokoon nähden, liikenteen hälyä tai rikkumattoman luonnon rauhan puutetta. Keskusta-alueiden oppilailla koulut ovat suuria. Kaupunki joutuu ottamaan huomioon myös edellytykset turvata rauhallinen ja turvallinen opiskeluympäristö myös heille. Esitetyistä kouluverkkomuutoksista huolimatta maaseudun koulut ovat pienempiä kuin keskustaajaman koulut.

Viime vuosina myös suuri osa investoinneista on kohdistunut Kuopion kouluverkkoon sekä päiväkoteihin. Näitä investointeja on tehty asukkaiden tarpeiden mukaisesti sekä keskustaajaman alueelle että maaseudulle.

14. Miksi maaseutualueen lasten oikeudet ovat Kuopiossa vähempiarvoisia kuin kaupungissa asuvien?

Kaikki lapset ovat samanarvoisia Kuopiossa. Jokaisella lapsella on oikeus laadukkaaseen ja monipuoliseen opetukseen katsomatta siihen, missä lapsen koti on. Kun Kuopio joutuu nyt sopeuttamaan talouttaan, toimet tulevat koskettamaan kaikkia kaupunkilaisia.

Nyt esitetyt Pulkonkosken ja Palonurmen koulujen lakkautukset ovat valtuuston päättämän talouden tasapainotusohjelman periaatelinjausten mukaisia. 2-opettajaiset koulut ovat liian pieniä, jotta niissä voidaan tarjota laadukasta perusopetusta ja kaupunki haluaa varmistaa, että lasten sivistykselliset perusoikeudet toteutuvat myös näiden koulujen oppilaille. Oppilaita ehdotetaan kuljetettavaksi lähellä oleviin alueen muihin kouluihin. Oppilaita ei olla esittämässä kuljetettavan kaupungin keskustaan.

15. Milloin ja kuka näistä säästöistä ja leikkauksista päättää?

Kuopion kaupungin valtuusto on jo keväällä hyväksynyt talouden tasapainotuksen ohjelman, jota toimeenpannaan seuraavien vuosien aikana. Tavoitteena on tasapainoinen talous vuonna 2027, mikä vaatii yhteensä 35 M€ vuosittaiset, pysyvät säästöt seuraavalle kolmelle vuodelle. Pysyvillä säästöillä tarkoitetaan sitä, että kyseessä ei ole kertaluontoinen säästö, vaan 35 miljoonaa euroa on poissa vuosittain kaupungin budjetista.

Päätöksenteko asian suhteen noudattaa normaaleja kuntapäätöksenteon reittiä, jossa viranomaisvalmistelun pohjalta päätöksiä tekevät kuntalaisten äänestämistä ehdokkaista muodostetut lautakunnat, kaupunginhallitus ja kaupunginvaltuusto.

Nyt esitetyt Pulkonkosken ja Palonurmen koulujen lakkautukset ovat täysin valtuuston päättämän talouden tasapainotusohjelman periaatelinjausten mukaisia. Talousarvioraamin päättämisen yhteydessä kaupunginhallitus päätti asettaa lisäksi kohdentamattoman säästövelvoitteen Kasvun ja oppimisen palvelualueelle, joka on kohdennettava johonkin jo vuodelle 2025.

16. Miten minä voin vaikuttaa niihin päätöksiin mitä nyt tehdään?

Kuopion kaupunki kuuntelee mielellään asukkaitaan. Talouden tasapainotuksen tiimoilta toteutettiin laaja asukaskysely keväällä 2024. Kuntalaiskyselyitä toteutetaan myös esimerkiksi jokaisen verkostopäätösesityksen kohdalla (ks. esim. [Esitys kouluverkon sopeuttamisesta osana Kuopion kaupungin tasapainotusohjelmaa](#))

Kaupunginjohtaja Soile Lahti on todennut, että hän toivoo yhä, että toimien kritisoinnin yhteydessä esiin nostetaan realistisia korvaavia vaihtoehtoja, joilla kaupungin talous saadaan tervehtymään.

Kaikilla kuntalaisilla on oikeus tehdä kuntalaisaloitteita: [Kuntalaisaloite – Kuopio](#).

Avointa palautetta kaupungille voi antaa osoitteessa: www.kuopio.fi/palaute

Tuleviin Kuopion asioihin voi vaikuttaa myös äänestämällä kuntavaaleissa, jotka järjestetään seuraavan kerran keväällä 2025.

17. Mitä muuta kaupunki aikoo tehdä talouden parantamiseksi kuin vain leikata palveluja?

Palveluverkon säästöjen lisäksi kaupunki tavoittelee säästöjä myös muualta. Todellisuus on kuitenkin se, että säästöjä on löydettävissä eniten palvelutuotannosta, koska siihen kaupunki myös käyttää eniten rahaa.

Kaupunginvaltuuston hyväksymässä talouden tasapainotuksen ohjelmassa on säästöjä myös investoinneista. Tämän lisäksi säästöjä kohdentuu palveluprosesseihin sekä hallintoon (esim. avustukset, palveluprosessien digitalisaatio sekä hallinto ja organisointi). Myös kaupungin omaisuutta ja konsernirakennetta tarkastellaan ja kaupungin henkilöstömenoja leikataan. Kaupungin henkilöstöstä noin 75 % on kasvun ja oppimisen palvelualueella.

Kaupunki on myös päättänyt nopeista äkkijarrutustoimenpiteistä talouden tilanteeseen liittyen: [Kaupungin talouteen äkkijarrutus – pikaisilla toimenpiteillä tavoitteena säästää lähes 6 M€ – Kuopio](#)

Tarkempiin talouden tasapainotuksen ohjelman lukuihin voi tutustua: [Palveluissa esille nousseita säästökohteita \(oncloudos.com\)](#)

Tasapainotustoimenpiteillä tavoitellaan 35 miljoonan euron taloudellisia vaikutuksia suunnittelu-kauden 2027 loppuun mennessä. Tasapainotustarve jatkuu myös valtuustokauden jälkeen, minkä vuoksi on tärkeää sitoutuminen valtuustokausien yli.

Talouden tasapainotusohjelman linjausten konkreettisesta täytäntöönpanosta ja yksittäisistä toimenpiteistä päätetään talousarviovalmistelussa ja muissa mahdollisissa yhteyksissä lainsäädännön ja kaupungin hallintosäännön mukaisin päätöksentekovaltuuksin.

Mikäli tasapainotusohjelman seurannan yhteydessä osoittautuu, että päätetyt toimenpiteet eivät riitä talouden tasapainon saavuttamiseksi, säästökeinoja joudutaan arvioimaan uudelleen. Ratkaisut eivät voi olla äkillisiä, kertaluonteisia säästöjä, vaan pysyviä, rakenteellisia muutoksia. Palveluiden tuottamisen kustannusten ja sisällön tulee vastata paremmin sitä rahamäärää, jonka mm. kuntalaisten verotus vuosittain tuo kaupungille.

18. Nouseeko kunnallisveroprosentti?

Valtuusto ei ole päättänyt tällä hetkellä veronkorotuksista. Asiaa tarkastellaan talouden tasapainotuksen edetessä syksyn 2024 aikana. Kuntien tulee ilmoittaa seuraavan vuoden veroprosentit aina marraskuussa.

19. Eikö kaupunki voi vain ottaa lisää velkaa?

Ei. Taloutta on tasapainotettu jo vuosien ajan ottamalla lisää velkaa, mutta se ei ole kestävä ratkaisu. Velka kertyy lopulta maksettavaksi kuopiolaisille lapsille. Velkaantumisen pysäyttäminen on vastuullista taloudenpitoa.

20. Entä jos ei tehdä mitään säästöjä?

Valtiovarainministeriö on todennut, että erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa olevat kunnat joutuvat kriisikuntamenettelyyn. Se, että mitään ei tehdä, ei ole vaihtoehto. Sopeutusratkaisut ovat kiistatta vaikeita ja ne epäilemättä sattuvat heihin, jotka toimien kohteena ovat. Tämänkin vuoksi Kuopion kaupunki toivoo, että toimien kritisoinnin yhteydessä esiin nostetaan realistisia korvaavia vaihtoehtoja, joilla kaupungin talous saadaan tervehtymään.

Terve talous on kuntalaisten hyvinvoinnin ja palveluiden tarjoamisen perusta.

21. Kehen minä voin olla yhteydessä, kun minulla on tästä aiheesta kysyttävää ja haluan antaa palautetta tai nostaa esiin nykyiset suunnitelmat korvaavia vaihtoehtoja?

Jos haluat antaa palautetta Kuopion kaupungille, tehdä kysymyksiä tai toimenpide-ehdotuksia, tee se [yleisen palautepalvelun](#) kautta.

On tärkeää myös seurata Kuopion kaupungin viestintää sen verkkosivuilla sekä sosiaalisen median kanavissa – näissä kanavissa kaupunki julkaisee esimerkiksi tarkemmat tiedot keskustelutilaisuuksista talouden tasapainotukseen liittyen sekä kyselyjä, joihin voi vastata ja jättää mielipiteensä.

4. Aiheesta kirjoitettuja blogeja

Kaupunginjohtajan blogi 6.5.2024: Talouden tasapainotusohjelma

Soile Lahti, kaupunginjohtaja

On ymmärrettävää, että Kuopion kaupungin talouden tasapainotusohjelma herättää tunteita. Asiat eivät ole kenellekään helppoja, koska sopeutettava määrä on suuri. On myös inhimillistä, että mielellämme rinnastamme erilaisia asioita ja etsimme syyllisiä tilanteeseen. Syyllisten etsiminen ei kuitenkaan vie meitä eteenpäin eikä auta ongelmien ratkaisuisissa.

Syyt Kuopion kaupungin talouden taustalla

Kuopion taloudellinen tilanne on osa laajempaa julkisen talouden epätasapainon kokonaisuutta, joka näkyy yhtä lailla valtiolla, hyvinvointialueilla kuin kunnissa. Myöskään sote-uudistuksen myötä uudistunut valtionosuusjärjestelmä ei kohtele Kuopiota hyvin. Näihin tekijöihin emme juurikaan itse ole voineet vaikuttaa.

Selvityksen mukaan olemme investoineet kokoluokkaa suuremman kaupungin tasoisesti, ja meidän on palattava kantokykyimme tasolle. Palvelurakenteemme Kuopiossa on myös liian kallis nykyisillä verotuloilla ja pienentyneillä valtionosuuksilla rahoitettavaksi, ja sitä on uudistettava.

Luola ei ole syy kaupungin talouden kriisiytymiselle. Jatkossa isot investoinnit ja hankinnat tehdään Kuopiossa kyllä toisin kuin Luola ja niitä on välttämätöntä myös hillitä, mutta Luola ei ole selitys talouden nykytilaan.

Vuoden 2024 ensimmäinen osavuositarkastus ennustaa 25 miljoonan euron alijäämää kuluvalle vuodelle ja talousarviovalmistelun ensimmäinen kehyskierros vuodelle 2025 peräti 44 miljoonan euron alijäämää. On välttämätöntä saada sisällytettyä sopeutusta jo käynnistyneeseen talousarviovalmisteluun, sillä muuten työ tulee entistäkin vaikeammaksi ja 35 miljoonaa on jotain aivan muuta. Lainan otolla tilanteen yli ei päästä. Laki vaatii talouden tasapainoa tai ylijäämää taloussuunnitelmakaudelle, mutta olemme siitä hyvin kaukana.

Talouden tasapainotusohjelmassa päätetään periaatteista

Viime viikolla julkistettu talouden tasapainotusohjelma on luonteeltaan strateginen periaatepäättös ja siinä päätetään vasta periaatteista ja tavoitteiden kohdentumisesta – yksittäisen keinojen aika on myöhemmin. Ajallisesti tasapainotustyö tulee jatkumaan vuosien ajan.

Ohjelma itsessään ei siis karsi yhtään nimettyä uutta investointia, eikä lakkauta yhtään koulua tai päiväkotia. Ohjelmassa on kyllä avoimesti tuotu esille näitäkin keinoja, jotka ovat vaihtoehtoja asetetun 35 miljoonan euron taloudellisen tavoitteen saavuttamiseksi. Perusopetuksen palveluverkkoratkaisujen osuus on esityksen mukaan 6,19 milj. euroa eli säästöjä haetaan suurimaksi osaksi muilta osa-alueilta. Keinojen käyttöönotosta, kuten koulujen lakkautuksista, päätetään myöhemmin erikseen normaalissa järjestyksessä lain ja kaupungin hallintosäännön mukaisesti. Näissä vaiheissa kuullaan kunnan asukkaita ja varataan vaikutusmahdollisuudet asianosaisille. On myös huomattava, että Kuopio investoi yhä voimakkaasti kasvatukseen ja opetukseen.

Toinen asia, josta nyt päätetään, on taloudelliset tavoitteet. Kaupunkitasoisen tasapainotustavoitteen lisäksi nyt päätetään, miten tavoite kohdentuu kaupungin eri toiminnoille. Asetetaan siis tavoitteet sille, paljonko on karsittava investointisuunnitelmaa ja palveluverkkoa, ja minkä verran

säästetään palvelutasosta, hankinnoista, palveluiden järjestämisen tavoista koko kaupunkikonsernissa ja henkilöstökustannuksista.

Tämän kokonaisratkaisun jälkeen voi vasta edetä keinoja koskevaan päätöksentekoprosessiin. Kokonaisuus tarvitaan, jotta asioita ei tarkastella toisistaan irrallisina.

Karsinnan lisäksi etsitään keinoja myös tulojen kasvattamiseksi

Talouden tasapaino ei ole vain karsintaa, tuloja on kasvatettava myös. Tasapainotusohjelmassa on eräitä ratkaisuja myös tähän. Niiden lisäksi kaupungilla on käynnissä muita toimia elinvoiman vahvistamiseksi, joiden kautta tavoitellaan yrityshankkeita ja kasvua. Käynnistetty Elinvoimainen ja Kasvava Kuopio – ohjelma pureutuu kasvuun myös talouden vahvistamisen näkökulmasta. Verotulopohjan vahvistaminen on talouden kannalta kriittisen tärkeää, kun valtionosuuksien merkitys on käynyt pieneksi. Läpi leikkaava ajatus on uudistaa kaupunkimme toimintaa merkittävästi.

Huoli on ymmärrettävää, säästöt kohdentuvat kaikkialle

Ymmärrän hyvin huolen, jota ohjelman julkistaminen on osalle ihmisiä aiheuttanut. Erityisesti lapsilta ja nuorilta emme haluaisi heikentää mitään, mutta kasvatuksen ja opetuksen merkitys kaupungin taloudessa on niin suuri, että tämä ei valitettavasti ole täysin mahdollista. Kaupungin henkilöstöön, organisaatioon ja hallintoon kohdistuvat toimet ovat myös toiminnallisesti ja taloudellisesti merkittäviä.

Tavoitteena on, että talouden tasapainotustyö tehdään avoimesti ja osallistavasti, ja tulemme viestimään eri tavoin sen etenemisestä. Aiheesta on tehty kokoomasivu kaupungin verkkosivuille, jonka linkki löytyy etusivulta. Sinne on koottu materiaalia matkan varrelta ja myös FCGn tekemä Kuopion talous- ja toiminta-analyysi. Työstämme sinne myös Usein kysytyt kysymykset -palstaa.

Päätöksentekijät lähtevät nyt ratkomaan talouden tasapainon kysymystä kunnalliseen demokratiaan kuuluvien keinoin arvoperusteisesti. Valmistelussa huolehditaan, että asukkaiden lakisääteiset oikeudet toteutuvat kaikissa esitetyissä ratkaisumalleissa. Vaihtoehtoisia ratkaisuja esitettyjen tavoitteiden saavuttamiseksi pohditaan ja ehtiikin pohtia, sillä monien nyt esitettyjen keinojen käyttöönotosta ratkaisut tehdään myöhemmin erillisen valmistelun jälkeen.

Esitykset ja päätökset ovat olleet ja ovat jatkossakin äärettömän vaikeita. Talous on kuitenkin saatava pois kriisin partaalta – vain sen kautta voidaan jatkossakin pitää Kuopio paikkana, jonne kannattaa tulla töihin ja yrittämään, opiskelemaan ja kouluttautumaan, lomalle tai tapahtumiin. Kestävä talous on hyvän elämän pääkaupungin strategiatavoitteen saavuttamisen edellytys, ja molemmat on pidettävä kirkkaana mielessä näinäkin aikoina.

Apulaiskaupunginjohtajan blogi 13.5.2024: Talouden tasapaino ja verkostopäätökset

Pekka Vähäkangas, apulaiskaupunginjohtaja

Kuopion talouden tasapaino on pitkään ollut alijäämäinen. Hyvinvointialueuudistus heikensi taloustilannetta merkittävästi valtionosuuksien vähentyessä merkittävästi. Kaupungin velkaantumiskierre on saatava lainmukaiseen kuntoon suunnittelukauden aikana, vuoteen 2027 mennessä. Tasapainoon pääseminen edellyttää vähintään 35 miljoonan euron tuottavuustavoitteen saavuttamista.

Virkamiesvastuulla ja FCG:n konsultin avustuksella Kuopion kaupunki laati 35 miljoonan euron sopeutuspaketin, joka on nyt ehdotuksena päätöksentekijöille. Tavoitteena on ollut tehdä kaupungin ja sen asukkaiden kannalta paras ja pitkävaikutteisoin ehdotus, joka muuttaa kustannusrakenteita vähiten harmia tuottaviksi ja kuntalain vaatimukset täyttäviksi. Tätä valmistelutyötä ohjasi laaja valtuustoryhmistä koottu poliittinen ohjausryhmä puheenjohtajanaan kaupunginhallituksen puheenjohtaja. Yhteistyössä laaditusta paketista verkostoa koskevat päätökset ovat euromääräisesti noin neljännes (alle 25 %). Suurin osa säästöistä kohdistuu palvelujen tuottamiseen ja hallintoon, konsernipalveluihin ja henkilöstömenoihin.

Tästä huolimatta verkostoon kohdistuvat säästöesitykset herättävät ymmärrettävästi eniten keskustelua ja huolta. Valmistelijat joutuvat esittämään myös ratkaisuja, jotka ovat aina joillekin vaikeita. Maaseudun päiväkotij- ja kouluverkoston leikkaukset koskettavat erityisesti lapsiperheitä, joiden palvelut siirtyisivät nykyistä kauemmaksi. Varhaiskasvatuksen palveluverkossa pyritään huomioimaan vaikutukset huoltajien työssäkäyntiin ja yritystoiminnan harjoittamisen mahdollisuuksiin. Perusopetusta koskevat verkostoratkaisut koskettaisivat noin 774 oppilasta, joka on n. 7 % Kuopion yli 11 000 perusopetuksen oppilaasta. Jo vuoteen 2028 mennessä oppilasmäärä maaseutualueilla näyttää syntyvyyden perusteella vähenevän alle 600 oppilaaseen. Alueella muutto- liikkeellä ei ole ollut suurta merkitystä lapsimäärien kehitykseen.

Suurin osa perusopetuksen lapsista on jo nykyisin koulukuljetusten piirissä, mutta lasten koulumatkat toki pitenisivät. Ne kaupunki järjestäisi lain edellyttämällä tavalla myös jatkossa. Koulukuljetusten kustannukset kasvaisivat, mutta säästöt henkilöstö- ja kiinteistökustannuksissa olisivat huomattavasti merkittävämpiä.

Palveluverkoston päätösten taustalla on huoli maaseudun tulevaisuudesta. Verkostoratkaisulla pyritään säilyttämään palvelut maaseudun suurimmissa keskustaajamissa. Tulevaisuudessa on tärkeä taata näiden asema lähialueen elinvoiman, palvelujen ja asumisen keskuksina. Maaseutu- taajamien kehittämiseen liittyvä palveluvyöhykkeisiin perustuva linjaus tukee myös kaupunkirakennetta vähentämällä sen liiallista hajautumista. Palveluverkostoa tarkasteltaessa on lisäksi tiivistettävä naapurikuntien kanssa tehtävää yhteistyötä, sillä kuntarajojen ei tarvitse rajoittaa palvelujen järjestämistä.

Maaseudun asukasmäärä vähenee jatkuvasti. Sen taustalla on yhteiskunnallinen muutos, joka johtaa kaupungistumiseen. Tätä megatrendiä vastaan on vaikea toimia. Asukasmäärä kokonaisuudessaan vähenee maaseudun taajamissa ja haja-asutusalueilla, mutta lasten määrä vähenee vielä tätäkin nopeammin syntyvyyden laskiessa. Pientä väestönkasvua on kaupungin ydintaajaman läheisellä maaseudulla, mutta se ei muuta kokonaistilannetta.

Kuvaavaa on, että viimeisen kolmen vuoden aikana maaseudulta on vähentynyt yli 150 perusopetusikäistä lasta ja vastaavasti keskeisellä kaupunkialueella perusopetusikäisten lasten määrä on kasvanut yli 350 oppilaalla. Nykyisin kaupungin keskimääräinen koulukoko on n. 300 oppilasta. Maaseudulta on siis kolmen vuoden aikana vähentynyt puolet keskikokoisesta koulusta,

vastaavasti keskeisellä kaupunkialueella oppilasmäärä on kasvanut yli keskikokoisen koulun verran. On ymmärrettävää, että käytettävissä olevien resurssien jakautumista on tarkasteltava myös raskain verkostopäätöksiin. Kaupunginvaltuusto tekee päätöksen talouden sopeuttamispäätöksen linjauksista kokouksessaan 20. toukokuuta. Sen jälkeen jatkuu päätösten valmistelu toteutukseen.

Kaupunginjohtajan blogi 15.5.2024: Huomioita talouden tasapainotusohjelman mittakaavoista ja lähtökohdista

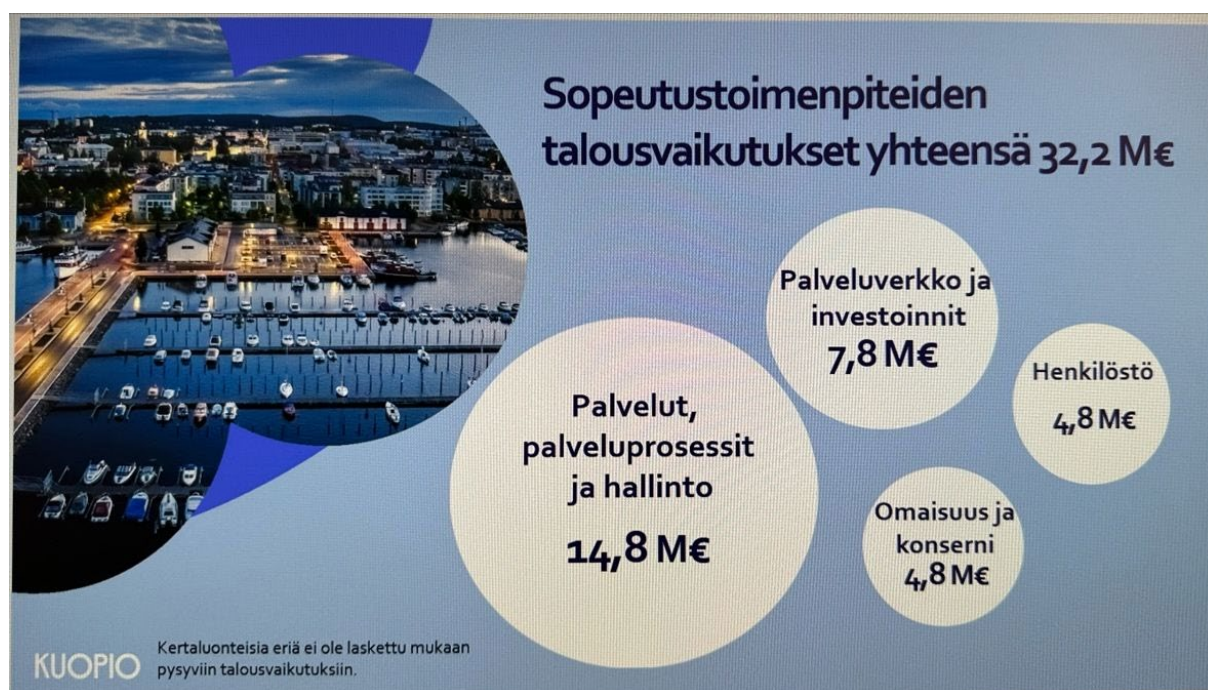
Soile Lahti, kaupunginjohtaja

Keskustelu Kuopion kaupungin talouden sopeutuksesta käy vilkkaana, ja se on hyvä asia. Kunta on asukkaidensa yhteisö, jonka ylin päättävä elin on asukkaiden demokraattisilla valitsema valtuusto. Erilaiset mielipiteet, arvot ja näkökulmat kuuluvat kunnassa asiaan.

Kuopiossa valtuusto saa ensi viikolla käsiteltäväkseen talouden tasapainottamisen strategisen periaateohjelman. Muutama huomio ohjelman mittakaavoista ja lähtökohdista.

Mittakaavoista

Talouden tasapainottamisen mittaluokka on Kuopiossa suuri, peräti 35 m€, ja se vääjäämättä tuntuu. Eniten tästä laajasta kokonaisuudesta on julkisuudessa ollut esillä kouluverkosto, osin myös varhaiskasvatus.

35 miljoonan sopeutuskokonaisuudesta kouluverkoston osuus on esityksen mukaan 5,4 m€ (Se sisältyy oheisessa kuvassa osaksi palveluverkosto ja investoinnit -kokonaisuutta). Suurin osa sopeutustoimista eli 14,8 m€ on kohdistumassa palveluiden järjestämiseen, palveluprosesseihin, palvelutasoon ja hallintoon. Toisin kuin helposti esitetään, sopeutuksen kohteena ei siis ole mitenkään erityisesti kouluverkosto vaan laajasti koko kaupungin toiminta.

Nyt ei myöskään päätetä yksittäisiä kouluja koskevista ratkaisuista vaan koko kaupungin talouden tervehdyttämisen periaatteista ja tavoitteista. Tämä pitää sisällään monia rakenteellisia muutoksia. Jos valtuusto hyväksyy ohjelman, palveluverkostoa, kouluja ja päiväkoteja, koskevat päätökset tulevat tehtäväksi myöhemmin – erillisen harkinnan jälkeen ja aivan normaalissa järjestyksessä, kuulemisineen ja vaikutusten arvioineineen. Ymmärrän kyllä erittäin hyvin huolen kylillä, kun asia on ollut esillä niin kuin se on ollut. Kiitän rakentavasta keskustelusta ja yhteydenotoista.

Toinen tärkeä asia liittyy siihen, miksi tähän työhön on lähdetty. Ja mitä tapahtuu, jos siinä ei onnistuta.

Lähtökohdista

Nykyisellä rakenteella ja toimintatavoilla Kuopion talous on alijäämäinen joka vuosi vuodesta 2024 eteenpäin. Ja alijäämäkehitys on nopeaa.

Kuluvan vuoden osavuositarkastus ennustaa -24,6 m€ alijäämää tälle vuodelle. Alijäämää kertyy painelaskelmien mukaan 46–53 miljoonaa euroa joka vuosi. Tällä menolla taseen ylijäämät on syöty 2028 mennessä kokonaan. Voi siis olla, että 35 miljoonan euron sopeutus ei edes riitä. Isot, pysyvät rakenteelliset uudistukset ovat välttämättömiä, eikä aika ole puolellamme.

Tilanteen takia kävimme kaupunginjohtajan johtoryhmässä keskustelun siitä, mitä nopeavaikuttavampia toimia voimme ottaa nyt välittömästi käyttöön kustannusten kertymisen jarruttamiseksi jo tänä vuonna. Nämä eivät varmasti ole ongelmattomia, mutta muuta vaihtoehtoa ei ole.

Lähtökohdat ovat ilman muuta vaikeat, mutta tehtävä ei suinkaan ole toivoton. Yhteistyöllä ja päättäväsyydellä pääsemme eteenpäin tästäkin tilanteesta, joka ei ole helppo kenellekään. Eri mieltäkin voidaan olla, mutta toisiamme kunnioittavasti ja rakentavasti.

KH:n puheenjohtajan blogi 20.5.2024: Talouden tasapainotus etenee keskustelujen kautta kohti arvopohjaisia valintoja

Aleksi Eskelinen, kaupunginhallituksen puheenjohtaja
Talouden tasapainotustyön ohjausryhmän puheenjohtaja

Haluan kiittää kaikkia kuopiolaisia aktiivisesta keskustelusta kaupungin talouden tasapainotukseen liittyen. Erilaisten rakentavien mielipiteiden ja näkökulmien esiintuonti on olennainen osa demokratiaa. Hyvin haastavassa tilanteessa yhteisen keskustelun kautta rakennamme yhteistä ymmärrystä ja kykenemme löytämään parhaat mahdolliset sekä hyvin punnitut keinot talouden tasapainotukselle.

Miksi kaupungin taloutta täytyy tasapainottaa?

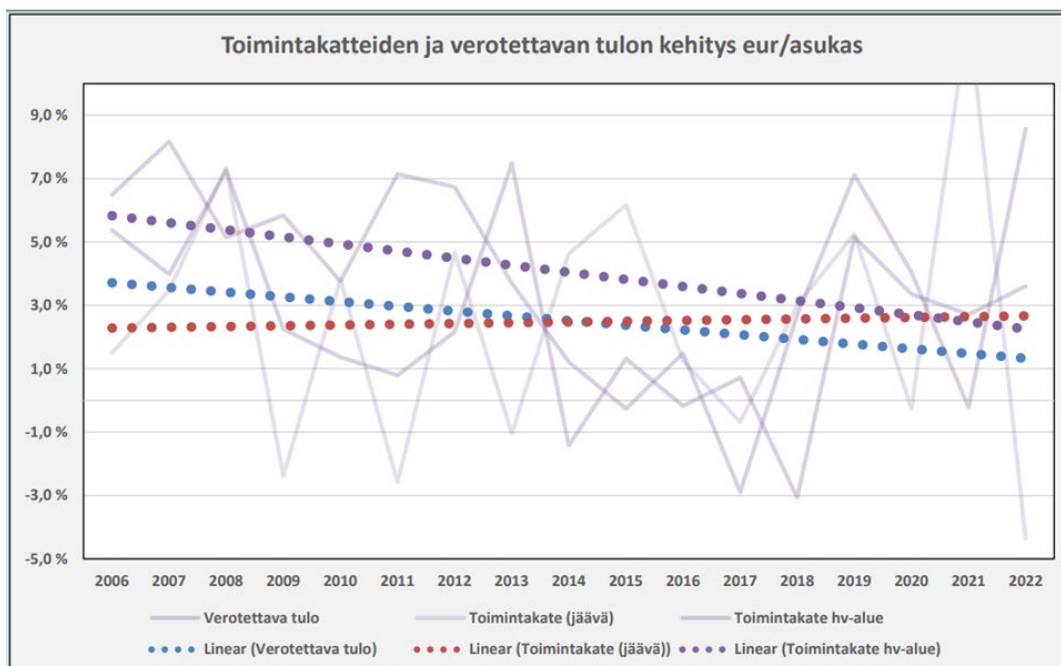
Kuopion talouden epätasapainolle on monia syitä ja tilanne on pitkäaikaisen kehityksen sekä viimeaikaisten isojen rakenteellisten muutosten lopputulos.

Kuntatalous on kiristymässä yleisesti osana julkisen talouden heikkoa tilaa. Valtion ja hyvinvointialueiden huono taloustilanne heijastuu myös kuntiin. Monien kriisien rasituksesta, väestön ikääntymisestä, syntyvyyden laskusta, elinkeinorakenteen murroksesta ja monesta muusta seikasta johtuen Suomen talous ei kykene kannattelemaan nykyisen laajuista hyvinvointiyhteiskunnan tarjontaa.

Kuopio ei ole tilanteessa yksin, vaan vastaavanlaisia talouden sopeutusohjelmia on tehty ja valmistellaan isommissa ja pienemmissä kunnissa. Kuopion verokkikaupungeista näin on tehty mm. Jyväskylässä, Lahdessa ja Joensuussa.

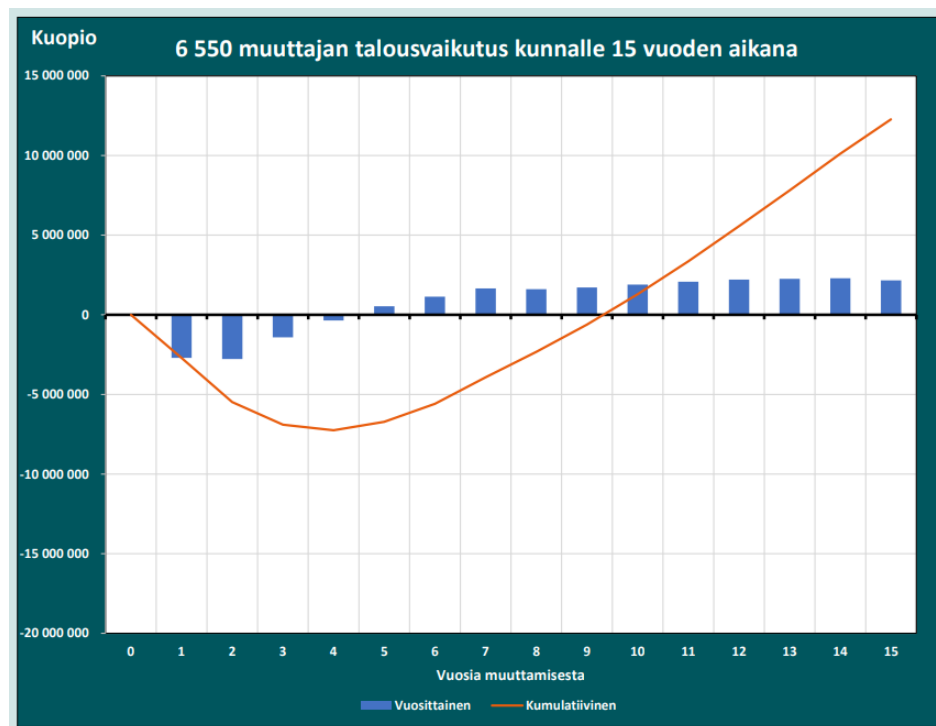
Kuopion osalta talouden epätasapainoon voi nähdä ainakin kolme keskeistä syytä.

1. Verotettavan tulon kasvu asukasta kohden on hyytynyt koko 2000-luvun ajan. Tulojen kehitys on laskenut alle menojen kehityksen. On varsin ymmärrettävää, että menot eivät voi kasvaa loputtomasti nopeammin kuin tulot.

Talous ei tasapainotu pelkästään menoleikkauksilla. Jatkossa onkin entistä tärkeämpää huolehtia verotulopohjan kasvusta. Esimerkiksi yhteisöverokertymä on Kuopiossa suhteellisesti heikolla tasolla. Tulevaisuudessa korostuu elinvoiman parantaminen, työllisyyskehitys ja mahdollisimman korkean lisäarvon taloudellinen toiminta.

2. Kaupungin kantokyky ei riitä kasvun rahoittamiseen. Kuopio on panostanut paljon kasvuun ja vetovoimaan. Tuloksiakin on tullut ja kaupungin kehitys on ollut viime vuodet vahvaa. Tällä on kuitenkin hintansa ja investointitaso on ollut korkea. Nyt onkin aika vetää hieman happea ja mennä eteenpäin maltillisemmalla tasolla.

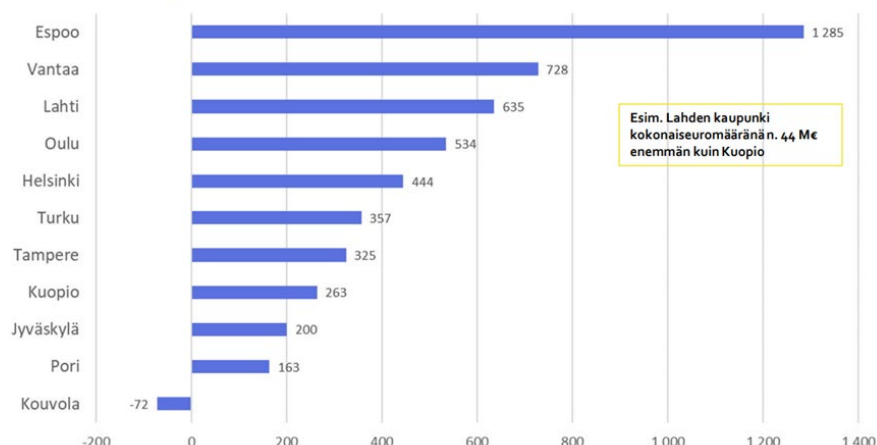

Kuopio haluaa kasvaa jatkossakin ja pitkällä aikavälillä se on elinvoimaisuutemme ehdoton kulmakivi. Nykyisellä rakenteella Kuopioon tulevan keskimääräisen muuttajaryhmän talousvaikutus kaupungille kääntyy positiiviseksi vasta 9 vuoden jälkeen. Kasvun laadun ja rakenteen tulee olla sellaista, että se on kestävää myös lyhyemmällä aikajänteellä kaupungin taloudelle.

3. Kuntien valtionosuudet kohtelevat Kuopiota hyvin epäreilusti. Suhteessa yhden veroprosenttiyksikön tuottoon Kuopion valtionosuudet ovat Manner-Suomen 293 kunnasta 24:nneksi pienimmät. Tänä vuonna saamme valtionosuuksia vain 263 euroa per asukas. Sellaisella summalla ei kustanneta nykyisiä lakisääteisiä kunnan tehtäviä.

Valtionosuudet 2024

11 suurinta kaupunkia €/asukas

Tilanne eri kuntien ja kaupunkien välillä on hyvin epätasa-arvoinen, kuten yllä oleva kuva osoittaa. Esimerkiksi Espoon kaupunki saa valtionosuuksia n. 1000 euroa enemmän asukasta kohden, joka tarkoittaa Kuopion asukasluvulla 126 miljoonaa euroa vuodessa.

Parhaillaan on menossa valtionosuusjärjestelmän uudistus. Millaisen päätöksen Orpon hallitus ja lopulta eduskunta tekee uudistuksesta, on sillä Kuopiolle ja koko kuntakentälle hyvin merkittävä vaikutus.

Näiden ja monien muiden taustasyiden seurauksena olemme arvioineet, että kaupungin taloutta täytyy tasapainottaa 35 miljoonalla eurolla vuodessa. Painelaskelmat osoittavat, että välttämättä tämäkään summa ei riitä, jos verotulokehitys ei parane ja valtionosuudet oikene oikeudenmukaisemmalle tasolle.

On syytä vielä korostaa, että kyse ei ole kertaluonteisesta säästöstä, vaan pysyvästä vaikutuksesta vuositasolla, joka kumuloituu ajan kanssa. Esimerkiksi 10 vuodessa sopeutuksen vaikutus on yhteensä jo 350 miljoonaa euroa. Sopeutustavoitetta ei siis voi suoraan verrata kertaluonteiseen investointiin, esimerkiksi Luola-hankkeeseen, vaikka näin julkisessa keskustelussa on tehty.

Toinen keskeinen korostettava asia on, että sopeutustoimia lykkäämällä tilanne vain hankaloituu ja joutuisimme tekemään myöhemmin vielä isommat säästöt. Vaikka päätökset ovat vaikeita ja ikäviäkin, tasapainoinen talous turvaa palvelut ja kaupungin kehittymisen pidemmällä aikajännteellä. Näin huolehdimme vastuullisesti myös tulevista sukupolvista, emmekä jätä valtaisaan velka kuormaa heidän maksettavakseen.

Nyt on keskustelun ja periaatelinjausten aika – jatkovalmistelussa kuntalaisten kuuleminen ja vaikutusten arvioinnit ovat keskiössä

Koronapandemia, Venäjän hyökkäysota Ukrainaan, sosiaali- ja terveyspalveluiden siirto kunnista hyvinvointialueille sekä tuleva TE-uudistus aiheuttivat kuntatalouteen paljon isoja epäjatkuvuuksia. Näistä syntyi sumuverho, jossa näkymä tilannekuvaan ja tulevaisuuteen oli heikko. Kuopiossa isot kertaluonteiset tuotot ovat myös antaneet talouden tilanteesta todellisuutta paremman kuvan.

Tässä sumussa kaupunki tilasi viime vuoden keväällä selvityksen talouden tilannekuvasta ja eri skenaarioista seuraavan kymmenen vuoden aikana. Jo tämä selvitys osoitti, että jos mitään ei tehdä, vaan jatketaan perusuralla, taseen ylijäämät syödään tulevien vuosien aikana ja kaupungin lainakanta kasvaa yli miljardin euron. Lopulta kaupunki ei saisi enää lainaa ja kasvavat korkomenot söisivät peruspalveluiden rahoituksen.

Tilanne konkretisoitui viime syksynä, kun valmisteltiin uutta talousarviota. Luvut osoittivat, että taloussuunnitelmakaudella kertyvät alijäämät eivät täytä kuntalain edellyttämää tasapainovaatimusta. Taloutta on siis tasapainotettava jo lain vaatimusten täyttämiseksi. Kaupunginhallitus päättikin talouden tasapainotusohjelman valmistelun käynnistämisestä viime lokakuussa.

Yhteisen tilannekuvan hahmottamisen jälkeen virkavalmistelussa ja konsultin tukemana on laadittu mahdollista keinovalikoimaa talouden tasapainotusohjelmalle. Työtä on ohjannut laaja-alainen ohjausryhmä, johon on kuulunut koko kaupunginhallituksen lisäksi kaikkien valtuustoryhmien edustajat.

Ohjausryhmänä päätimme yksimielisesti yli puoluerajojen talouden tasapainotustavoitteeksi 35 miljoonaa euroa vuositasolla. Se on todella iso ja mittava summa, johon toimenpiteiden löytäminen on osoittautunut hyvin haastavaksi. Pohja-analyysi nimittäin osoitti, että Kuopio toimii jo varsin tehokkaasti ja taloudellisesti, eikä helppoja löysä ole enää karsittavaksi.

Aikataulullisesti päätöksenteon tavoitteeksi asetettiin kevät 2024, jotta päätös toimii pohjana talousarvion raamivalmistelulle, josta päätös annetaan alkukesästä. Tässä aikataulussa ei ole ollut mahdollista valmistella yksityiskohtaisia toimeenpanokelpoisia ratkaisuja, joten päätöksenteon rakenteeksi valittiin raami- ja linjauspäätös, joka ohjaa jatkovalmistelua ja myöhempää päätöksentekoa.

Kaupunginvaltuusto on nyt päättämässä teemakohtaisista tasapainotustavoitteista ja jatkovalmistelun periaatteista. Tavoiteluvut eivät voi kuitenkaan olla tuulesta temmattuja, joten virkavastuulla niiden taustaksi on valmisteltu esimerkkejä ja mahdollisia toimenpiteitä sekä näiden euro-määräisiä vaikutusarvioita.

Pohjaehdotuksessa tavoitteet eri toimenpidekokonaisuuksien kesken jakautuvat seuraavasti: omaisuus ja konsernirakenne 4,8 miljoonaa euroa, henkilöstö 4,75 miljoonaa euroa, investoinnit ja palveluverkosto 7,84 miljoonaa euroa sekä isoimpana ja laajimpana kokonaisuutena palveluihin, hankintoihin, prosesseihin, hallintoon, avustuksiin ja palvelumaksuihin liittyvät toimet 14,84 miljoonalla eurolla.

On siis syytä huomata, ettei nyt olla tekemässä lopullisia päätöksiä esimerkiksi palveluverkosta, vaan asettamassa tavoitteita ja linjauksia jatkovalmistelun pohjaksi. Nyt tehtävä päätös ei kuitenkaan ole merkityksetön, vaan se sitoo tulevaa valmistelua.

Tähän mennessä kuntalaiset ja henkilöstö ovat päässeet ottamaan kantaa valmistelun aikana kyselyssä teemakohtaisiin osa-alueisiin. Tasapainotusohjelman pohjaehdotus julkistettiin 2.5. ja parhaillaan sisällöstä on käynnissä vilkas julkinen keskustelu. Näin kuuluukin olla – nyt on keskustelun aika ja sille on tilaa. Rakentavalla keskustelulla ja uusillakin ratkaisuehdotuksilla pyrimme yhdessä löytämään parhaan mahdollisen lopputuloksen.

Tulevaan jatkovalmisteluun tulee myös sisältymään vielä keskeisemmin kuntalaisten osallisuus ja vaikutusmahdollisuuksien tarjoaminen. Toinen tärkeä osa jatkovalmistelua on tehdä ennakkovai-
kutusten arvioinnit kullekin toimenpiteelle ja eri kokonaisuuksille. Osallisuudella, eri näkemysten ja vaihtoehtojen esittämisellä sekä vaikutusten arvioinnilla on iso arvo lopullisia päätöksiä tehtäessä.

Vaikka ohjausryhmänä olimme yksimielisiä tasapainotustavoitteesta, osasta keinoja olimme erimielisiä – erityisesti koskien palveluverkkoa. Tämä on sinänsä hyvin luonnollista demokratiassa: poliittisen päätöksenteon ydintä on tehdä valintoja erilaisista arvopohjista käsin.

Se kuinka paljon tai vähän eri toimenpidekokonaisuuksia painotetaan ja mitä keinoja käytetään, on nimenomaan poliittisessa päätöksenteossa ratkaistava asia. Keskeinen kysymys tässä vaiheessa onkin, miten ”sopeutuskakku” jaetaan eri osa-alueiden kesken. Siihen jokainen valtuutettu ja valtuustoryhmät saavat ottaa kantaa kaupunginvaltuuston kokouksessa.

Hallintojohtajan blogi 3.6.2024: Talouden tasapainottaminen vaatii hyvää ja osaavaa hallintoa

Tero Oinonen, hallintojohtaja

Kaupunkien päätöksenteon ja kuntalaisille tuotettujen palvelujen taustalla toimii hallinto. Kuopion kaupunki on n. 3500 työntekijän organisaatio, jonka arjessa hallinnon osaajat pitävät huolta kokonaisuuden sujuvasta toiminnasta. Hallinnon tehtäväkirjo on laaja, mutta sen ehkä näkyvin osa kuntalaisille on poliittinen päätöksenteko kuten viikoittain kokoontuva kaupunginhallitus, kuukausittaiset palvelualueiden lautakunnat ja kaupungin korkein päätöksentekaelin eli valtuusto.

Poliittiseen päätöksentekoon tulevien asioiden valmistelu ja toimielinten toiminnan tukeminen on yksi tärkeä osa hallintohenkilöstön työtä. Hyvän hallinnon periaatteiden mukaisesti valmistelussa hyödynnetään laajasti hallinnon asiantuntijoiden osaamista, selvennetään asioihin kuuluvaa juridiikkaa, tehdään vaikutusarviointeja, tuotetaan taloudellisia vertailuja, kohdennetaan henkilöstöresursseja, tutkitaan erilaisia etenemismalleja ja osallistetaan asianosaisia ja kuntalaisia päätöksentekoon.

Hallinnollinen valmistelu tähtää siihen, että kussakin asiassa tehdään päätös parhaan käytettävissä olevan tiedon perusteella puolueettomasti ja tasapuolisesti. Julkisessa keskustelussa päätöksenteossa olevia asioita ohjautuu välillä vastakkain – esimerkiksi saako yksi kaupunginosa enemmän kuin toinen tai onko oikein leikata yhdestä asiasta vähemmän, kun toisesta asiasta leikataan enemmän.

Hallinnon ammattilaisten tehtävä on katsoa kaupungin kokonaisuutta ja esittää tehtäviä ratkaisuja olemassa olevan tiedon pohjalta. Jos väkiluku vähenee yhdellä alueella ja toisella se kasvaa, niin hallinnon tehtävä on kertoa, mitä päätöksiä tulisi tehdä, jotta kaupungin resurssien käyttö on sen asukkaiden kannalta tehokasta ja jotta maksetuista kunnallisveroista saadaan mahdollisimman paljon hyötyä kuntalaisille.

Hyvä hallinto on puolueetonta ja tasapuolista

Kuntalaisten luottamus päätöksentekoon ja sen valmisteluun rakentuu sen kautta, että hyvän hallinnon periaatteita puolueettomuudesta ja tasapuolisuudesta noudatetaan erityisesti vaikeissa talouden tasapainottamisen päätöksissä. Osa päätöksistä tulee hyvin lähelle kuntalaisten arkea ja voivat olla heidän arkensa sujuvuuden kannalta vaikeita. Tällöin korostuu se, että kuntalaiset saavat kertoa näkemyksiään ja lausua päätöksentekoon tulevista asioista ja myös voimakkaasti kritisoida päätösesityksiä ja niiden vaikutusarvioita.

Kun Kuopion kaupungin talouden tasapainottamisohjelma etenee, niin kansalaiskeskustelu tuo päätöksentekoon heidän kokemuksensa ja tietonsa, jotka jalostavat päätöksiä. Tätä kansalaiskeskustelua on syytä pitää suuressa arvossa, koska vaikeat päätöksetkin on helpompi hyväksyä, kun niihin on voinut vaikuttaa ja kertoa omat tietonsa ja kokemuksensa. Hallinto pyrkii edesautta-
maan tätä vuorovaikutusta tuottamalla tietoa ja viestimällä siitä kuntalaisille.

Talouden tasapainottamisen kokonaisuudessa on julkisessa keskustelussa korostuneiden verkostopäätösten lisäksi myös merkittäviä tavoitteita, jotka koskevat esimerkiksi kaupungin konserniyhtiöitä ja hankintoja. Myös näiden toteuttamisessa hallinnon henkilöstö on avainroolissa. Minkälaisia yhtiöjärjestelyjä toteutetaan ja kuinka hankintojen tarjouspyyntöihin saadaan markkinoilta kokonaistaloudellisia tarjouksia, joissa taataan riittävä laatu kaupungin talouden kannalta

kestävällä hinnalla? Muun muassa näihin kysymyksiin hallinnon ammattilaiset tuottavat johdolle ja päätöksentekijöille tietoa ja ratkaisuja.

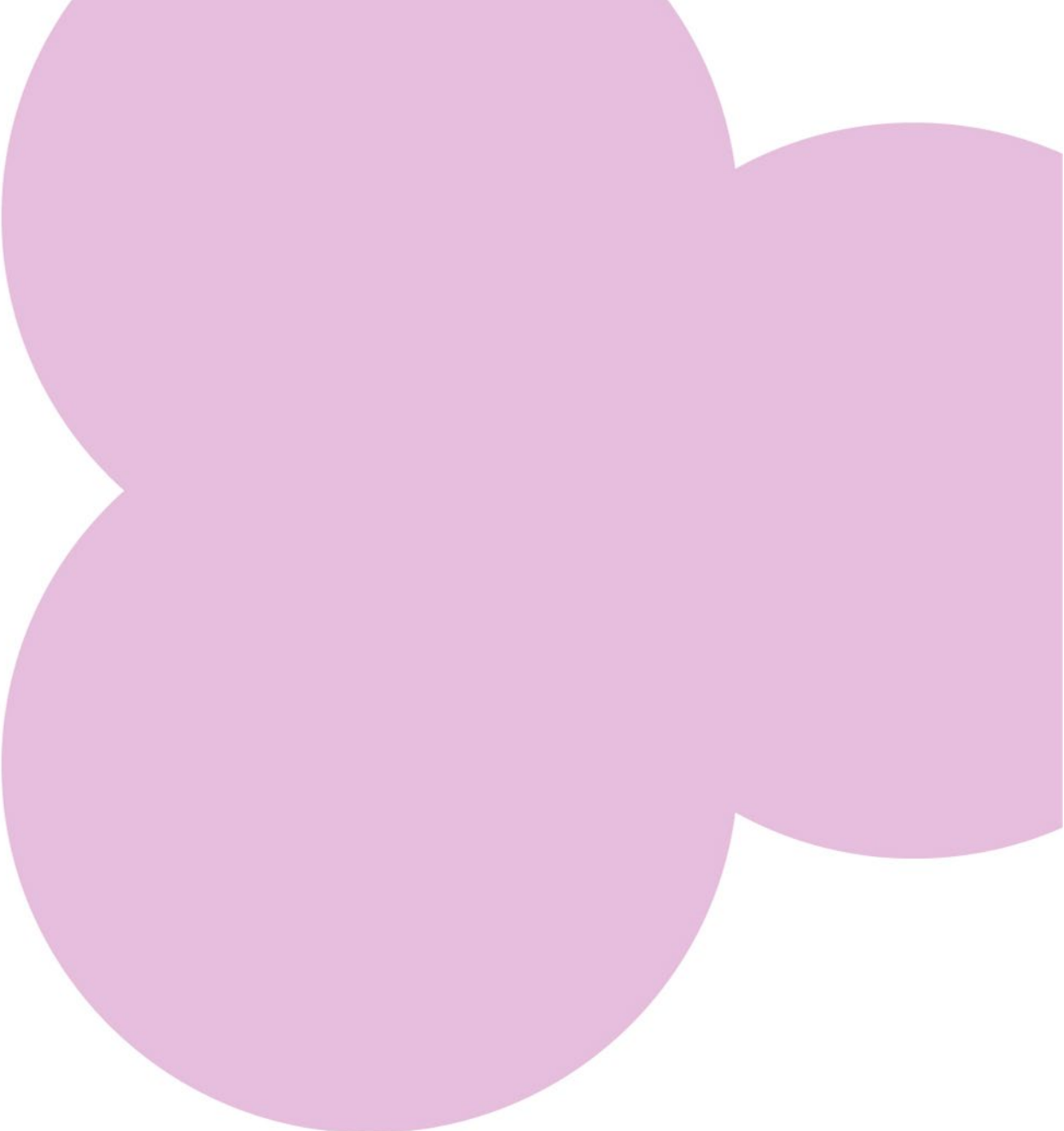
Hallinto on yksi talouden tasapainottamisen kohteista

Kuopion kaupunginhallinto on yksi monista talouden tasapainottamisen kohteista ja sen osalta valtuusto päätti asettaa tavoitteeksi 3,69 milj. €. Hallinnon säästöissä päädytään samalla tavoin arvokeskusteluun kuin muissakin taloutta koskevissa päätöksissä. Joudutaan miettimään monia kysymyksiä. Jos toimielimiä vähennetään useita, taataanko kunnallisdemokratian toiminta riittävästi? Entäpä jos vähennetään lähiesihenkilöiden tukea rekrytointiin ja työsopimusasioihin, niin ehtivätkö he löytää työntekijät esim. päiväkoteihin ja kouluihin? Tai jos tietosuojakäytännöistä tingitään ja tietoturvan tasoa lasketaan, niin voidaanko varmistaa kuntalaisten oikeudet riittävällä tavalla?

Kaupungin hallinto ja palvelut ovat yksi kokonaisuus, jossa tehtävät toimenpiteet yhdessä vaikuttavat myös toiseen. Jos esimerkiksi koulu suljetaan, niin vähenee myös esihenkilöresurssi tai jos vähennetään ICT-asiantuntijatukea, niin koulun henkilöstö voi joutua hoitamaan jonkun osan ICT-tehtävistä itse. Näin ollen hallinnon ja palvelujen vastakkainasettelu saattaa johtaa siihen, että keskustelu ajautuu sivuraiteille ja kokonaiskuva hämärtyy. Kokonaiskuvan säilyttäminen on tärkeää, jotta talouden tasapainottamisessa onnistutaan ja myös hallintoon kohdistuvista tasapainotustoimet tehdään harkiten ja vaikutukset kuntalaisten palveluihin kartoittaen.

Kun Kuopion talouden tasapainotusohjelma aloitettiin, teetettiin ulkopuolisella konsulttiyrityksellä (FCG) analyysi myös kaupungin yleishallinnosta. Analyysissä vertailtiin kaupungin yleishallinnon kustannuksia (kaupunginvaltuusto, -hallitus ja sen jaostot, vaikuttamistoimielimet, strategiaa tukevat palvelut, edunvalvonta, valmius ja varautuminen, tiedonhallinta, tarkastustoiminnot) muihin kaupunkeihin ja kuntiin. Vertailussa selvisi, että Kuopiossa yleishallinnon käyttökulut ovat n. 63 €/asukas, kun kuntien keskiarvo on 114 €/asukas. Kuopion etuna muuhun kuntakenttään on koko, joka laskee asukaskohtaisia kuluja mutta 7 vertailukaupungistakin vain yksi tuotti yleishallinnon palvelut Kuopiota edullisemmin.

Kaupunginhallinnossa on myös meneillään Haltuun-hanke, jossa kootaan hallinto- ja tukipalveluita palvelualueilta kaupungin yhteisiksi palveluiksi muiden suurten kaupunkien tavoin. Hallinto- ja tukipalveluiden uudelleenjärjestelyjen tavoitteena on kaupungin yhteisen johtamisen tukeminen, yhteistyön tiivistäminen, toimivat sijaisjärjestelyt, työmäärien tasaisempi jakautuminen, keskitetysti johdetut moniammatilliset tiimit, mielenkiintoiset työnkuvat, ja toki taustalla on myös taloudellinen tuottavuus.

KUOPIO

www.kuopio.fi

Postiosoite
Käyntiosoite

PL 228, 70101 KUOPIO
Tulliportinkatu 31

Puhelin

017 182 111

www.kuopio.fi
etunimi.sukunimi(at)kuopio.fi